

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนทางจริยธรรมตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้เรียบเรียงเสนอ
ไว้ดังนี้

1. ความหมายของจริยธรรม
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทางจริยธรรม
3. เนื้อหาจริยธรรม 7 ด้าน
4. การศึกษากับจริยธรรม
5. ความหมายของกิจกรรม
6. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม
7. ประโยชน์ของกิจกรรม
8. กิจกรรมทางจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ความหมายของจริยธรรม

ในการศึกษาจริยธรรมได้มีผู้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ต่างกันดังนี้

พุทธทาสภิกขุ (2505: 18) ให้ความหมายว่า จริยธรรม แปลตามพยัญชนะว่า ชรรณควร
ประพฤติ จร แปลว่า ความประพฤติ อัย ปัจฉัย มีความหมายว่า ควร จริย แปลว่า ความประพฤติ
จริยธรรม แปลว่า สิ่งที่ควรประพฤติ

ระวี ภาวิไล (2522: 41) ให้นิยามว่า จริยธรรม คือ แนวทางความประพฤติเพื่ออยู่กันได้
อย่างร่มเย็นในสังคม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522: 12) ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทาง
สังคมหลายลักษณะของมนุษย์รวมทั้งพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ซึ่งสังคมต้องการให้มีใน
สมาชิก คือ พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความ
พอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

สาโรช บัวศรี (2522: 31) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม คือ แนว
ทางในการประพฤติตนเพื่ออยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคม และมีโครงสร้างอย่างน้อย 2 ข้อ คือ คีล
ธรรม (Moral Value) คือสิ่งที่ควรละเว้น สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ และคุณธรรม (Ethical Value) คือสิ่ง
ที่ควรปฏิบัติ ซึ่งทั้งสองข้อรวมกัน เรียกว่า จริยธรรม

พินีส หันนาคินท์ (2522: 6) ได้กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมว่า เป็นคุณสมบัติทางความประพฤติ (Conduct) ที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นปฏิบัติตาม

กรมวิชาการ (2523: 64) ได้สรุปว่า จริยธรรม คือ การกระทำทั้งทางกาย วาจา และใจ ที่คำนึงเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ธีระพร อุวรรณโณ (2526: 52) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึงระบบของกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดการกระทำที่ดีจากการกระทำที่ชั่ว การกระทำที่ถูกจากการกระทำที่ผิด และการกระทำที่ควรจากการกระทำที่ไม่ควร

กรมสามัญศึกษา (2529: 1) ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดและความถูกต้องแก่สังคมในระดับต่างๆ

กรมพล ทองธรรมชาติ (2529: 72) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ชรรยาหรือหลักความประพฤติที่ควรค่าแก่การยึดถือ

พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (2529: 47) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นข้อกำหนดของสังคมในลักษณะที่อาจเป็นมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ที่บุคคลในสังคมเห็นว่าควร ว่าถูก ว่าดี ที่จะปฏิบัติในฐานะสมาชิกของสังคม

เต็มศิริ บุญยสังข์ (2530: 90) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ดังนี้ คำว่า “จริยธรรม” แยกศัพท์ได้เป็น 2 คำ คือ จริ แปลว่า สวย และธรรมะ ที่แปลว่า สิ่งที่ควรปฏิบัติ “จริยธรรม” จึงหมายถึง สิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิดความงดงาม

ประภาศรี สีหอำไพ (2535: 24) ได้อธิบายความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึงหลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะให้อยู่ในครรลองของคุณธรรม หรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมซึ่งให้เห็นความเจริญอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความคิด ละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความคิด ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยมีสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

ใน Dictionary of Education ซึ่ง Carter V. Good เป็นบรรณาธิการ (1945: 373) ได้สรุปความหมายจริยธรรมว่า จริยธรรม หมายถึง การปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือดีงาม

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ดีที่ขอบทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น สังคม เพื่อความสงบสุข และก่อประโยชน์ต่อการพัฒนา

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทางจิตวิทยา

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับจิตวิทยา และนักการศึกษาหลายคนได้พยายามอธิบายแนวคิด ซึ่งเริ่มตั้งแต่สมัยพลาโตมาจนถึงสมัยอดัม ซึ่งศาสนาเริ่มมีบทบาทในชีวิตมนุษย์ ซึ่งในอดีตนั้นจิตวิทยาเป็นเรื่องค่านิยมที่แน่นอน ซึ่งพัฒนามาจากศาสนา เช่นศาสนาคริสต์ เชื่อว่ากฎของจิตวิทยา คือ พระประสงค์ของพระเจ้าเป็นเจ้า ศาสนาพุทธเชื่อว่า กฎของจิตวิทยาคือ กฎธรรมชาติ และทั้งสองศาสนาเชื่อว่ากฎจิตวิทยาไม่ขึ้นกับยุคสมัยหรือสภาพของสังคม จิตวิทยาในสมัยปัจจุบันเน้นหนักในเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ มากกว่ารูปแบบจิตวิทยาที่ตายตัวนักจิตวิทยาได้พยายามสร้างทฤษฎีทางจิตวิทยาขึ้นตามแนวความคิดกลุ่มใหญ่ๆ 3 กลุ่ม ดังนี้ (พรพรตทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ 2527: 9)

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ได้แก่กลุ่มของฟรอยด์ (1857-1939) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงที่ควรกล่าวถึงคนแรกที่เริ่มศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาในการพัฒนาคน (ego) ในปี 1904 และตามข้อคิดที่ปรากฏฟรอยด์เชื่อว่าจิตวิทยาสร้างและพัฒนาขึ้นในคน (super ego) ของคนเป็นการเลียนแบบ จากการอบรมเลี้ยงดูมาแต่เยาว์วัย ทำให้เด็กเลียนแบบบุคลิกภาพ ค่านิยมของบิดามารดาเป็นของตน โดยตั้งเป็นมาตรการความประพฤติ ซึ่งได้มาจากกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่พ่อแม่สอน และมักเป็นมาตรฐานจิตวิทยาและค่านิยมในสังคม จนที่สุดจะยอมรับกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ (Freud อ้างในสุรางค์ ไคว์ตระกูล 2537 : 23)

2. ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Theory)

นักจิตวิทยาที่ศึกษาจิตวิทยาตามแนวคิดนี้ที่ควรกล่าวถึงคือ พ็องเจท์ และโคตเบร์ก นักจิตวิทยาปัญญานิยมที่มีความเชื่อว่า พัฒนาการทางจิตวิทยาเกิดควบคู่กับพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญา นั่นคือ เชื่อว่าวัฒนธรรมกาลเวลาและสิ่งอื่นๆ เป็นเครื่องซึ่งจิตวิทยา หรือจิตวิทยามีความสัมพันธ์ตามอายุ สถานที่ วัฒนธรรม และสภาพการณ์ ซึ่งหมายความว่า “ความถูกต้อง” “ดีงาม” นั้นขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่ และองค์ประกอบอื่นๆ นักจิตวิทยาปัญญานิยมมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสมอง สามารถเกิดการเรียนรู้เพื่อการปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมได้ โดยนำความเชื่อทางชีววิทยามาประยุกต์กับศาสตร์ทางจิตวิทยา ของ พ็องเจท์ (Jean Piaget) อ้างถึงใน พรพรตทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ 2526 : 8) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาปัญญานิยมผู้หนึ่งมีพื้นฐานความรู้ทางชีววิทยา เชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากการปรับตัว เพื่อความสมดุล ระหว่างโครงสร้างทางสติปัญญากับสภาวะแวดล้อม อันจะทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมได้ กระบวนการปรับตัวนั้นจะมีลักษณะค่อยๆ เกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ในความคิดของนักจิต

วิทยาปัญญานิยมเน้นพัฒนาการมิใช่การซ้อนรูปแบบ นั่นคือรูปที่หนึ่งจบแล้ว รูปที่สองต่อโดยรูปที่หนึ่ง จะไม่ปรากฏในสายตาต่อไป แต่พัฒนาการทางปัญญาของมนุษย์นั้นมีรากแก้วที่แข็งแรง (solid root) ที่จะค่อยๆพัฒนาไปตามวันและเวลา เจริญงอกงามขึ้นเรื่อยๆตามวุฒิภาวะ

ฉะนั้นการศึกษาจริยธรรมของนักจิตวิทยาปัญญานิยม เช่น โคลเบิร์ต จึงเชื่อว่า จริยธรรมนั้นมีการพัฒนาการตามระดับวุฒิภาวะเช่นกัน เพราะจริยธรรมของมนุษย์นั้นเกิดจากกระบวนการไตร่ตรองทางปัญญา เมื่อมนุษย์พัฒนาเกิดการเรียนรู้มากขึ้น โครงสร้างของสติปัญญาเพิ่มพูนขึ้น จริยธรรมก็จะพัฒนาขึ้นตามวุฒิภาวะ แต่มิใช่ในรูปแบบการเกิดจริยธรรมใหม่แทนจริยธรรมเก่า ด้วยจริยธรรมนั้นเกิดจากปัญญา ฉะนั้นจริยธรรมเก่าจึงยังมีรากแก้วฝังอยู่ แต่จะพัฒนาตามกาลเวลาที่มนุษย์พัฒนาขึ้นตามวุฒิภาวะ เกิดเป็นจริยธรรมใหม่ขึ้นเพิ่มพูนจริยธรรมเก่า (ชัยพร วิชาวุธ 2525: 28) โดยจริยธรรมใหม่เกิดจากความสามารถที่พัฒนาขึ้นจากการคิดของมนุษย์

ฟือเจอร์และโคลเบิร์ตเชื่อว่า จริยธรรมมิใช่สร้างได้ในหนึ่งวัน คนจะต้นคานคือได้ นั้นต้องสร้างเสริมและสะสมจากการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมด้วยกระบวนการสังคมนีติและเขาจะเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมนั้นได้ตามความสามารถของวุฒิภาวะและมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและระดับการศึกษา ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม แบ่งพัฒนาการออกเป็น 3 ระดับภายในแต่ละระดับยังแบ่งพัฒนาการออกเป็น 2 ชั้นดังนี้

ระดับจริยธรรม	ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
1. ระดับก่อนมีจริยธรรมอย่างแน่นอนของตนเอง (Pre-conventional Level)	1. ระดับจริยธรรมของผู้อื่น 2. ผลประโยชน์ของตนเองเป็นส่วนใหญ่
2. ระดับมีจริยธรรมตามกฎหมาย (Conventional Level)	3. การยอมรับของกลุ่ม 4. ระเบียบของสังคม
3. ระดับมีจริยธรรมอย่างมีวิจารณญาณ (Post-Conventional Level)	5. สัญญาสังคม 6. คุณธรรมสากล

พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะพัฒนาไปตามลำดับขั้น โดยเริ่มจากขั้นต่ำสุดไปยังขั้นสูงสุด และจะก้าวไปที่ละขั้น ไม่มีการย้อนกลับหรือข้ามขั้น (สรวงศ์ ใ้วตระกูล 2537: 53)

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

นักจิตวิทยาที่ควรกล่าวถึง คือแบนดูรา (Bandura) ซึ่งเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับจริยธรรมว่าจริยธรรมคือกฎสำหรับการประเมินพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. สิ่งที่เรียนรู้ คือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากการกระทำ เมื่อมนุษย์เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ก็จะกลายเป็นความเชื่อมั่นที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์

2. **วิธีเรียนรู้** การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นโดยตนเอง หรือเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมและผลกรรมของผู้อื่น นอกจากนี้มนุษย์ยังสามารถเรียนรู้จากการฟังคำบอกเล่าของผู้อื่น และจากการอ่านสิ่งที่ผู้อื่นบันทึกไว้ด้วยวิธีการเรียนรู้หลายรูปแบบ ทำให้มนุษย์เรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง

3. **ความเชื่อ** ผลจากการเรียนรู้ของมนุษย์จะพัฒนาเป็นความเชื่อ ความเชื่อของมนุษย์มีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ การควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับความเชื่อ

4. **การควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด** ได้แก่การคิดในเชิงประเมินโดยตั้งอยู่บนสมมติฐานความเชื่อที่เกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์ การคิดในเชิงประเมินเช่นนี้นำไปสู่การตัดสินใจที่จะทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมหนึ่งพฤติกรรมใด แล้วนำไปสู่การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนตั้งใจไว้ (ชัยพร วิชาอาช 2526 : 242-244)

จากทฤษฎีทางจริยธรรมที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การเกิดจริยธรรมในตัวบุคคลได้นั้น อิทธิพลทางสภาพแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ บุคคลที่เกิดมาในแต่ละสังคมจะต้องเรียนรู้จากสภาพสังคมและผู้ที่แวดล้อมตน ซึ่งสภาวะแวดล้อมของบุคคลมีอิทธิพลในการดัดนิสัยหรือระงับ การพัฒนาทางจริยธรรม การเกิดจริยธรรมเริ่มก่อตัวจากการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นทีละน้อย และจะเจริญขึ้นเป็นลำดับโดยวิธีการปลูกฝัง การให้ความรู้

เนื้อหาจริยธรรม ทั้ง 7 ด้าน

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ทงานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2538: 964) ได้ให้ความหมายของคำไว้ดังนี้

เอื้อเฟื้อ หมายความว่า อุดหนุน เจือจาน แสดงน้ำใจดีต่อผู้อื่น

เผื่อแผ่ หมายความว่า เจือจาน ให้ประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วยความโอบอ้อมอารี

กรมวิชาการ (2528 : 24) ให้ความหมายความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ว่า การกระทำที่แสดงถึงไมตรีจิต ความมีน้ำใจโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น เช่น ให้ปันทรัพย์ สิ่งของ อาหาร น้ำใจ ตลอดจนแรงงานช่วยเหลือเจือจานแก่บุคคลที่ควรให้ เพื่อให้เขาได้รับความสะดวก มีความพอใจ

วินัย พัฒนรัฐ (2538 : 16) สรุปความหมายของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ว่า เป็นการช่วยเหลือ แบ่งปันสิ่งของซึ่งกันและกันตามกำลังความสามารถ

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งในด้านการช่วยเหลือ เงิน สิ่งของ การช่วยเหลือทวงถาม ความคิด กำจัดกษ

พฤติกรรม

กรมวิชาการ (2526: 27) ได้สรุปไว้ว่า ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คือ การบริจาคเงินหรือสิ่งของ เช่น หนังสือ เสื้อผ้าที่เลิกใช้แล้ว ของเล่น อาหาร ฯลฯ บริจาคแรงงาน เช่น ช่วยทำความสะอาดสถานที่สาธารณะในหมู่บ้าน รับใช้ช่วยเหลือบิดามารดา ครูอาจารย์ หรือให้ความช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า เช่น สละที่นั่งในเรือ รถประจำทางให้แก่เด็กที่เล็กกว่า สตรีมีครรภ์และคนชรา ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ ฯลฯ แสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นด้วยวาจาหรือเขียนบัตรอวยพร เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ และแสดงความเสียใจ ปดอบใจ ช่วยเหลือเมื่อเพื่อนประสบทุกข์ยากหรือเคราะห์กรรม

กรมวิชาการ (2528: 30) แบ่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็น 5 ด้าน

1. การให้ทางกาย เช่น
 - ช่วยเหลือผู้อื่นทำธุระการงานที่ไม่มีมือ
 - ไม่นิ่งดูเฉย
 - ช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์
2. การให้ทางวาจา เช่น
 - ช่วยเหลือให้คำแนะนำทั้งในทางโลกและทางธรรม
 - ช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์
3. การให้ทางสติปัญญา เช่น
 - ช่วยแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมา
 - ช่วยแก้ปัญหาเคียดครั่นแก่คนที่ไม่คิด
 - ช่วยคิดแนวทางที่ถูกที่ชอบ
 - ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา
4. การให้ด้วยกำลังทรัพย์ เช่น
 - แบ่งปันเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่ผู้สมควรให้
 - แบ่งปันเงินทองให้แก่ผู้ที่สมควรให้
 - สละทรัพย์เพื่อการกุศล
5. การให้ทางใจ เช่น
 - ยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข
 - ไม่อิจฉาของแหว
 - ให้อภัยในความผิดของผู้อื่นที่สำนึกผิด
 - ไม่นึกสมน้ำหน้าผู้อื่นเมื่อเพเลียงพลา
 - ไม่โลภอยากได้ของของผู้อื่นมาเป็นของตน

บรรพท มฉิโซติ (2530: 50) จำแนกพฤติกรรมความเอื้อเพื่อเผื่อแม่ เป็น 4 ค้ำน

1. การให้ปัน หมายถึง การช่วยเหลือหรือให้ผู้อื่นในค้ำน ทรัพย์ สิ่งของ ความรู้และแรงงาน
2. การเห็นแก่ส่วนรวม หมายถึง การอุทิศตนทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม
3. ความมีน้ำใจ หมายถึง การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในการพูดและการกระทำ โดยให้ก้ำดั่งใจ และแสดงความเห็นใจผู้อื่น
4. การไม่เอาเปรียบผู้อื่น หมายถึง การสละทรัพย์ สิ่งของ และแรงงานของคนเท่ากับหรือมากกว่าผู้อื่น

จากลักษณะพฤติกรรมความเอื้อเพื่อเผื่อแม่ที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปพฤติกรรมความเอื้อเพื่อเผื่อแม่ได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การสละแรงกายช่วยเหลือผู้อื่น
2. การพูดเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น
3. การแบ่งปันทรัพย์เพื่อผู้อื่น
4. การให้ก้ำดั่งใจแก่ผู้อื่น

ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่ช่วยให้สังคมอยู่กันอย่างสงบ ผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตย่อมเป็นที่เคารพนับถือของบุคคลทั่วไป

กรมการวัฒนธรรม (2496: 5-6) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริตว่า หมายถึง

1. ต้องซื่อตรง ไม่คดโกง ประกอบอาชีพแต่ในทางสุจริต
2. ต้องซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อมิตรสหาย และจงรักภักดีต่อประเทศชาติ
3. ต้องรักษาคำพูดของตนให้มีคุณค่าน่าเชื่อถือได้

ทินพันธ์ นาคะตะ (2529: 85) ให้ความหมายของ "อาชาระ" หรือ ความซื่อตรงว่า หมายถึง ความซื่อตรงต่อตนเอง ต่อการงาน และบุคคลอื่น และมีความภักดีตั้งอยู่ในสุจริตธรรม

ศรีนาด สุริยะ (2512: 46) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ หรือความสัตย์ ซื่อตรงเที่ยงธรรม ยุติธรรม คือ ความจริง ความตรง ความแท้ ความแน่นอน ไม่เป็นความเทียม ความเท็จ และความซื่อตรงนี้หมายเอาความจริงในตัวบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นอวัชยาสัย และความประพฤติงามแก่ได้ดังนี้

1. ความจริงต่อการงาน และหน้าที่
2. ความจริงต่อบุคคล คือ มีความซื่อต่อมิตร จริงต่อผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ (2514: 261-262) ได้ทรงให้คำอธิบายเกี่ยวกับความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ดังนี้ “คนซื่อสัตย์” หมายความว่า คนที่ไม่คดโกงในความสัมพันธ์กับผู้อื่น ความซื่อสัตย์อังกฤษใช้คำว่า Faithfulness ซื่อตรงต่อหน้าที่หมายความว่าไม่คดโกง และจงรักภักดีต่อหน้าที่

กรมศาสนา (2522: 12) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความประสงค์ที่จะไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบกตัญญูแก่งหรือคดโกงผู้อื่น ให้ยึดหลักเหตุผล มีระเบียบแบบแผน

กรมวิชาการ (2523: 35) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

สบโชค พุดนวม (2523: 23) ให้ความหมายไว้ว่า ความซื่อสัตย์ คือ การกระทำหรือความรู้สึกของบุคคลในส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังนี้

1. ความซื่อตรงต่อหน้าที่ คือ ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ คือ ไม่ทุจริตต่อหน้าที่เพื่อประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือผู้อื่น
2. การมาทำงานตรงเวลา อุทิศเวลาให้กับงาน ไม่เลิกงานก่อนถึงเวลาที่กำหนด
3. มีความตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อหือต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น
4. มีความมั่นคงในความคิดที่ถูกต้องของคน มีความเชื่อมั่นในตนเอง
5. การไม่ใช้อำนาจหาประโยชน์ใส่ตน ในทางมิชอบหรือฉ้อฉลบุคคลอื่น
6. การไม่ทำผิดกฎหมายในลักษณะการลักทรัพย์ การขโมยของ ฉ้อฉลหรือเบียดบังผู้อื่น

กรมวิชาการ (2524: 38) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า เป็นการกระทำที่ยึดหลักแห่งความยุติธรรมไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความเคารพมั่นในใจของตนเอง เป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น มีสติและความจริงใจ

สงบ ถักษณะ และคณะ (2524: 114) อธิบายความหมายของความซื่อสัตย์ว่า การมีค่านิยมประพฤติปฏิบัติตรงต่อความเป็นจริง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2538: 284) ได้ให้ความหมายไว้ในพจนานุกรมดังนี้

ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง

ดังกล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่าความซื่อสัตย์ หมายถึง การกระทำด้วยความประพฤติที่ดีทั้งกาย วาจา มีความจริงใจไม่เสแสร้งเอาเปรียบผู้อื่น

พฤติกรรม

เกษม บุญศรี (2504: 58) ได้เสนอว่าในทางพุทธศาสนาระบุพฤติกรรมความซื่อสัตย์ไว้ 3 ด้าน คือ

1. ความซื่อสัตย์ทางกาย หมายถึง การไม่ฆ่าสัตว์การไม่ประพฤตินิคมในกาม
2. ความซื่อสัตย์ทางวาจา หมายถึง การพูดความจริงตรงไปตรงมา พูดในสิ่งที่ควรพูด ไม่เพื่อเชื่อ

3. ความซื่อสัตย์ทางใจ กิจกรรมที่ใช้ความคิด เช่นไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น
ทวี บุญยเกตุ (2515: 49-50) ให้ความหมายของพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ว่า ความภักดี ความซื่อตรง การประพฤติตรง คือ ไม่คดโกง ไม่หลอกถ่วง โดยมากผู้ที่ซื่อสัตย์สุจริตเป็นผู้มีกำลังใจเข้มแข็ง มีใจบริสุทธิ์ หนักแน่น อุดม รักเกียรติยศชื่อเสียง ไม่เห็นแก่ตัว และได้จําแนกความซื่อสัตย์ออกเป็นสามด้านคือ

1. ซื่อสัตย์ต่อตนเอง เป็นเรื่องของความมีหิริโอตตปปะ ไม่กล้ากระทำในสิ่งที่ไม่สุจริต แม้การกระทำนั้น ๆ จะไม่มีใครเห็นก็ตาม ทำตามที่ตั้งใจไว้ หรือทำตามคำพูดโดยไม่เหลวไหล

2. ซื่อสัตย์ต่องานที่ทำ ได้แก่ความซื่อตรง เทียงธรรม ไม่แสวงหาผลประโยชน์ใฝ่ตนในทางที่มีชอบ

3. ซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง คือ การไม่คดโกง ไม่เอาวัดเอาเปรียบเพื่อน และต้องมีความรักและความหวังดี ความสงสาร และซื่อตรงต่อกัน

คู่มือครูจริยศึกษา กรมการศาสนา (2520: 5) จําแนกพฤติกรรมความซื่อสัตย์ไว้ดังนี้

1. จริงต่อการทำงาน หมายถึง ทำอะไรเป็นจริง ไม่สักแต่ว่าทำ มุ่งให้งานสำเร็จและเกิดประโยชน์ได้จริง

2. จริงต่อหน้าที่ หมายถึง ทำจริงในงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเรียกว่า หน้าที่ไม่เดินถ่อไม่หละหลวม ไม่หลีกเตียงบิดพลิ้ว เอาใจใส่ให้งานในหน้าที่สำเร็จผลดี

3. จริงต่อวาจา หมายถึง รักษาให้จริงตามวาจาที่ตกลงไว้ ไม่กลับกลอก หรือตลบตะแลง รักษาวาจาอย่างเคร่งครัด มีใช้ถาดเคลื่อน พูดจริงทำจริง ทำตามที่พูด

4. จริงต่อบุคคล หมายถึง จริงต่อคนที่เกี่ยวข้อง เช่น จริงต่อมิตร เรียกว่า ซื่อตรง

5. จริงต่อความดี หมายถึง มุ่งประพฤติความดีจนเป็นธรรมาธิบดี ต่อหน้าคนประพฤตินั้นใจ แม้ลับหลังคนก็ประพฤติเช่นนั้น ไม่โลเล ไม่สลับปลับ ไม่สลาไธ และไม่เป็นคนเอาหน้าหรือถ่วงโลก มุ่งทำความดีเพื่อความดีจริง ๆ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2528: 45) ได้กำหนดพฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ดังนี้

1. พுகความจริง
2. เก็บของตกได้ส่งคืนเจ้าของ
3. การยอมรับเมื่อทำความผิด
4. ไม่หยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต
5. ไม่ลอกการบ้านหรือให้เพื่อนลอกการบ้าน
6. การไม่ประทุษร้ายคนเป็นคณหน้าไหว้หลังหลอก
7. ไม่ทุจริตในการสอบ
8. คืนเงินส่วนที่แม่ค้าทอนเกินมา
9. การปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญา
10. ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน
11. ไม่ปลอมแปลงเอกสาร

จากพฤติกรรมความซื่อสัตย์ที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่าพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ได้แก่

1. การไม่พุกปด
2. การทำผิดแล้วยอมรับผิด
3. การไม่ขโมยของผู้อื่น
4. การไม่ทุจริต
5. ปฏิบัติตามสัญญาและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ความกตัญญูกตเวทิต

ความกตัญญูกตเวทิต ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ เป็นพื้นฐานของคุณธรรมทั้งปวง เนื่องจากความกตัญญูกตเวทิตเป็นเหตุให้เกิดความรักใคร่เอ็นดู มีความไว้วางใจ นำมาซึ่งความเจริญแก่ตน ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (อ้างในพระราชนวมนิ 2527: 2-3) ได้ตรัสว่า “ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี” หรือบาลีพุทธภาษิตว่า “นิमितฺตํ สาธุรูปานํ กตัญญูกตเวทิตา” ซึ่งแปลว่า ความกตัญญูกตเวทิตเป็นเครื่องหมายของคนดี หรือ เจริญรพงษ์ วรณปภ(2534: 87) อ้างถึงพุทธภาษิต ว่า สปุปริโส ภิกขเว กตัญญูกตเวทิต โหติ ซึ่งมีความหมายว่า ลูกก่อนภิกษุทั้งหลายสัตบุรุษคือคนดียอมเป็นคนกตัญญูกตเวทิต

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2525 (2538: 5) ให้ความหมายไว้ว่ากตัญญู หมายถึง ผู้อุปการะคุณที่ท่านทำไว้ การรู้คุณท่าน ส่วนกตเวทิต หมายถึง การสนองคุณท่าน ประกาศคุณท่าน การตอบแทนผู้มีอุปการะคุณ

พระราชนวมนิ(ประยุทธ์ ปยุตโต 2527: 2) ให้ความหมายความกตัญญูกตเวทิต ไว้ว่า กตัญญูกตเวทิต หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน แยกออกเป็น 2 ส่วน

กตัญญู หมายถึง รู้คุณท่าน

กตเวที หมายถึง ตอบแทนหรือสนองคุณท่าน

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (2531: 199) ให้ความหมายของความกตัญญู หมายถึง ความรู้คุณคน หมายถึงเป็นผู้มีใจกระจ่าย มีสติปัญญาบริบูรณ์ รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นกระทำแล้วแก่คน

พระธรรมวิสุทธิธารจารย์ (มปป.: 1-2) ให้ความหมายของความกตัญญูไว้ว่า

กตัญญู หมายถึง รู้จักความคิดของท่าน คือเมื่อได้รับการช่วยเหลือจากผู้ใดหรือจากสิ่งใดจะโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม แล้วงานการช่วยเหลือนั้นได้ เมื่อมีโอกาสก็ตอบแทนด้วยตระหนักในพระคุณนั้น

พระพุทธวรญาณ (2532: 203) กล่าวถึงความหมายของความกตัญญูกตเวทีไว้ดังนี้

ความกตัญญู คือ ความรู้อุปการะที่ผู้อื่นทำแล้ว

ความกตเวที คือ การตอบแทนอุปการะนั้น

อุปการะ หมายถึงการช่วยเหลือด้วยบริสุทธิ์ใจ คือตั้งใจช่วยจริงๆ มิได้มุ่งผลตอบแทนประการใด จัดเป็นความดีที่สูงสุด ของคนทั้งหลาย เพราะทำให้คนและสังคมอยู่ได้ด้วยดี

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ความกตัญญูกตเวที หมายถึง การระลึกถึงบุญคุณ และตอบแทนผู้ที่มิพระคุณ เมื่อมีโอกาสและกำลังพอที่จะทำได้

นอกจากความหมายข้างต้นพระราชวรมุนีได้กำหนดขอบเขตของความกตัญญูกตเวทีไว้ดังนี้

1. กตัญญูกตเวทิต่อบุคคลผู้มีความดีหรืออุปการะต่อตนเป็นส่วนตัว
2. กตัญญูกตเวทิต่อบุคคลผู้ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์หรือมีความดีเกื้อกูลแก่

ส่วนรวม

แสดงให้เห็นว่า ความกตัญญูกตเวทินี้ มิได้มีเฉพาะบุคคลผู้มีความดีหรืออุปการะคุณต่อตนเป็นส่วนตัวเท่านั้น ยังต้องแสดงความกตัญญูกตเวทิต่อบุคคลที่ได้กระทำคุณความดีเกื้อกูลแก่ส่วนร่วมอีกด้วย

พฤติกรรม

กรมการวัฒนธรรม (2496: 3-4) ให้ความหมายพฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีไว้ดังนี้

1. ต้องหมั่นรำลึกถึงอุปการคุณที่ผู้อื่นได้ทำต่อตนเสมอ แม้เพียงเล็กน้อยก็ไม่ลืมบุญคุณ

2. ต้องทำตอบแทนอุปการคุณที่ผู้อื่นได้กระทำแก่ตนบ้าง ในเมื่อมีโอกาสหรือกำลังพอที่จะทำได้ มิใช่คอยแต่จะรับอุปการะของเขาเรื่อยไป เพราะทำให้เกิดความปลาบปลื้มใจแก่ผู้ที่เคยมีบุญคุณแก่ตน และแสดงให้เห็นน้ำใจอันงามของผู้ที่ตอบแทนสนองอีกด้วย

3. เมื่อคนได้รับอุปการคุณจากผู้อื่น แม้เพียงเขาถูกให้ที่นั่ง หรือช่วยเหลือยกสิ่งของให้ หยิบสิ่งโน้นสิ่งนี้ให้ ก็อย่าลืมที่จะกล่าวคำขอบคุณแก่ผู้เอื้อเฟื้อต่อคนเสมอ

กระทรวงศึกษาธิการ (2523: 52-53) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมของความกตัญญูคุณเดวที่ไว้ดังนี้

บิดา มารดา พฤติกรรมที่แสดงความกตัญญูคุณเดวที่ คือ เคารพเชื่อฟัง ประพฤติตนอยู่ในโอวาท เลี้ยงดูบิดา มารดาเป็นตอบแทน ไม่ทำตนให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่วงศ์สกุล ชักจูงบิดา มารดาผู้ไม่มีคุณธรรมให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรม

ครู อาจารย์ พฤติกรรมที่แสดงความกตัญญูคุณเดวที่ คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอน รับใช้ท่านตามโอกาสอันเหมาะสม

ผู้มีพระคุณอื่นๆ พฤติกรรมที่แสดงความกตัญญูคุณเดวที่ คือ แสดงความเคารพนับถือ ยกย่อง เชิดชู ไม่ลบหลู่ดูหมิ่น ปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณด้วยความซื่อตรง ไม่มีด้นดมคมในหรือสิ่งใดแอบแฝงอยู่เบื้องหลัง ไม่ละทิ้งผู้มีพระคุณในคราวที่มีพระคุณเคืองคร่อนตำบาค

โรงเรียน พฤติกรรมที่แสดงความกตัญญูคุณเดวที่ คือ ป่ารุงรักษาให้สะอาด ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน เสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา

ชาติ พฤติกรรมที่แสดงความกตัญญูคุณเดวที่ คือ ปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดีโดยการประกอบอาชีพสุจริต สอดส่องป้องกันภัยและความเสียหาย เสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา

ศาสนา พฤติกรรมที่แสดงความกตัญญูคุณเดวที่ คือ นำคำสั่งสอนของศาสนาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ช่วยกันส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนา สอดส่องป้องกันภัยและแก้ไขความเสียหาย

พระมหากษัตริย์ พฤติกรรมที่แสดงความกตัญญูคุณเดวที่ คือ แสดงความจงรักภักดี เทิดทูนพระเกียรติ และเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ร่วมกันประกอบความดีเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล โดยเฉพาะวันสำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

จากพฤติกรรมความกตัญญูคุณเดวที่ที่กล่าวมาพอสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมที่แสดงความกตัญญูคุณเดวที่ต่อบุคคล
2. พฤติกรรมที่แสดงความกตัญญูคุณเดวที่ต่อสถาบัน

ความกล้า

ความกล้า เป็นคุณธรรมประการหนึ่งที่เราได้ยินอยู่เสมอว่า เป็นคุณสมบัติที่ดี ควรจะมีไว้ประจำใจ เพราะเป็นสิ่งแสดงออกทางกายและวาจาที่สะท้อนให้เห็นถึงความเค็ดเคียว ไม่โดเต กล้าเผชิญเหตุการณ์อย่างไม่สะทกสะท้านด้วยความแน่ใจว่าถูกต้อง ทำให้กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่มิ

เหตุผล ถูกต้อง คิงาม มีประโยชน์ คนที่มีคุณธรรมนี้ย่อมสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆที่ขัดขวางใน การทำงานจนประสบความสำเร็จ ฉะนั้นคุณธรรมนี้จึงช่วยสร้างบุคลิกภาพของบุคคลให้น่าเลื่อมใส เคารพ ทำให้เกิดความอบอุ่น ความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง

กรมศาสนา (2521: 7) อธิบายความหมายของความกล้า หมายถึง เป็นอาการแสดงออก ทางกายวาจาที่สะท้อนให้เห็นถึงความเคี้ยวไม่โตเถล กล้าเผชิญเหตุการณ์อย่างไม่สะทกสะท้าน ด้วยความแน่ใจว่าถูกต้อง

เอกวิทย์ ฌ ถलग (2523: 22) แสดงความเห็นเรื่องความกล้า ว่าหมายถึง เมื่อเห็นสิ่งใด ไม่มีมีมากในบ้านเมืองก็กล้าขึ้นห้วยทำสิ่งที่ถูกต้อง

เสฐียรพงษ์ วรรณปก (2524: 61) กล่าวไว้ว่า ความกล้า หมายถึง การกระทำในสิ่งที เห็นว่าควรทำทั้งที่อาจเกิดอันตรายกับตนหรือคนอื่นเป็นที่รักของคน กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ทำ ในสิ่งผิด และมีการต่อต้านขัดขวางการกระทำที่ผิด ทั้งๆที่การกระทำนั้นอาจจะทำให้คนต้องได้รับ อันตรายหรือเสียผลประโยชน์

สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2525: 50) ให้ความหมายของความกล้า หมายถึง การกล้าที่จะ แสดงออกหรือกล้าที่จะประกอบคุณงามความดีทั้งปวง เมื่อได้ใช้เหตุผลและผลในการพิจารณาแล้วว่า สิ่งนั้น หรือการกระทำอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ควรหรือถูกต้อง แล้วยกปฏิบัติโดยทันที โดยไม่หวาดกลัว หรือระแวงหรือละอายใจที่จะกระทำอย่างนั้น และเมื่อปฏิบัติไปแล้วก็ต้องยอมรับหรือรับผิด ชอบในการกระทำของคนด้วยความมั่นใจ

กรมวิชาการ (2528: 187) อธิบายความหมายของความกล้า หมายถึง ความมีกำลังใจ เข้มแข็ง เก่งกล้า ไม่กลัว ไม่พรั่นพรึงต่อศัตรูและอันตราย ตลอดจนอุปสรรคต่างๆ กล้าพูด กล้าทำ ในสิ่งที่ถูกต้อง และมีเหตุผลที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2538: 61) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกล้า หมายถึง ไม่กลัว ไม่ครั่นคร้าม

เฟินสเตอร์ไฮม์ (Fensterheim อ้างถึงในนฤมล สิริวิพันธุ์ 2533: 21) ให้ความหมายของ ความกล้า ว่าหมายถึง ความสามารถที่จะแสดงออกอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา จริงใจ และมีความ เหมาะสมในสิ่งที่กำลังคิด รู้สึก

เท่าที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ความกล้า หมายถึง กล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ถูก และกล้ารับ ผิดในสิ่งที่กระทำผิดพลาด

พฤติกรรม

ละเอียด ชูประยูร (2521: 81) ได้สรุปพฤติกรรมความกล้าว่า เป็นการแสดงออกของ ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของบุคคลตามสิทธิต่อบุคคลอื่น และเป็นการแสดงออกที่มีเหตุผลและ

เป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น การกล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากคนอื่น ๆ การกล้าแสดงความคิดวิพากษ์วิจารณ์ การปฏิเสธที่จะทำตามคำขอร้องที่ไม่ยุติธรรมหรือไม่มีเหตุผล ตลอดจนกระทั่งการแสดงความยินดีต่อบุคคลอื่น หรือยอมรับว่าตนเองบกพร่องในบางเรื่อง

วิทย์ วิศทเวทย์ (2524: 62) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมความกล้าไว้ 3 ด้าน คือทางกาย ทางวาจา ทางใจ

1. การแสดงออกทางกาย คือ กล้าทำ เมื่อคนเรากล้าคิด กล้าพูด แล้วต้องกล้าทำ จึงจะเรียกได้ว่าเป็นผู้มีความกล้าอย่างสมบูรณ์ คนที่พูดแล้วว่าอะไรถูกอะไรผิด หากตนอยู่ในฐานะที่จะทำในสิ่งที่ถูกต่อต้านสิ่งที่ผิด แต่กลับไม่ทำ คำพูดก็จะไร้ค่า คนอื่น ๆ ก็จะเห็นว่าเป็นคนไม่มีความจริงใจ เพราะเป็นคนที่พูดอย่างทำอย่าง

2. การแสดงออกทางวาจา คือ การกล้าพูด เมื่อคิดตามเหตุผลอย่างบริสุทธิ์ใจแล้ว เห็นว่าอะไรถูกอะไรผิด หากไม่แสดงออกทางวาจาให้คนอื่นรู้ ทำให้คนอื่นไม่ทราบความคิดเห็นของเรา และขณะเดียวกันถ้าคนอื่นไม่กล้าพูด เราก็จะไม่ทราบความคิดเห็นของคนอื่นได้ ดังนั้น การกล้าพูดในสิ่งที่เราคิดเห็นโดยบริสุทธิ์ใจนั้น เป็นสิ่งที่น่าสรรเสริญ แต่ในการพูดนั้นควรพูดเพื่อ ก่อ ไม่ใช่พูดเพื่อทำลาย พูดในลักษณะที่สร้างสรรค์ โดยมีจุดหมายปลายทาง คือ แก้สิ่งที่ผิดให้ถูก พูดด้วยเหตุผล มีใจพูดด้วยอารมณ์

3. การแสดงออกทางใจ คือ การกล้าคิด กล้าใช้ความคิดไตร่ตรอง ดูว่าอะไรผิดอะไรถูก อะไรดี อะไรชั่ว โดยเฉพาะถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสังคมโดยส่วนรวมเกี่ยวกับประเทศชาติ จะต้องใช้ความคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะลงมือกระทำ ก่อนที่จะพูด

จอห์น แอล เซลตัน (John L. Shelton, 1977: 465) ได้สรุปพฤติกรรมความกล้าไว้ 3 ลักษณะดังนี้

1. สามารถที่จะแสดงอารมณ์ต่าง ๆ ทั้งความพอใจและไม่พอใจอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา และด้วยความจริงใจไม่เสแสร้ง

2. สามารถที่จะรักษาสติของตนเองโดยไม่เข้าไปละเมิดหรือก้าวก่ายสิทธิของผู้อื่น

3. มีความมั่นใจที่จะยืนกรานเพื่อสิทธิของตนเอง โดยไม่รู้สึกดั่งเถหรือวิตกกังวล

4. รู้สึกเป็นอิสระและมีเสรีภาพที่จะเลือกแสดงหรือกระทำพฤติกรรมต่างๆตามใจที่ไม่เข้าไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น

บาวเออร์ และบาวเออร์ (Bower and Bower 1976 อ้างถึงใน พรหมฉาย ทรัพย์ประภา 2524: 59) ได้สรุปถึงพฤติกรรมความกล้าไว้ดังนี้

1. การพูดตามความรู้สึกที่แท้จริง คือ ความสามารถแสดงออกถึงความรู้สึกชอบและความสนใจได้มากกว่าที่พูดออกมาอย่างกลางๆ

2. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างนุ่มนวล เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่นก็ไม่ทำเสแสร้งว่าเห็นด้วยกับบุคคลนั้นเพื่อรักษาความสงบ สามารถที่จะแสดงความไม่เห็นด้วยได้อย่างนุ่มนวล

3. การแสดงความไม่เห็นด้วยในขณะนั้น คือเมื่อมีความเห็นไม่ตรงกันหรือไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น โดยที่ตนเองมีความแน่ใจในสิ่งที่ไม่เห็นด้วยนั้น ก็สามารถแสดงความไม่เห็นด้วยได้

4. การพูดเพื่อรักษาสิทธิของตนเอง ไม่ปล่อยให้ใครมาเอาเปรียบ เมื่อรู้สึกว่ากำลังถูกเอาเปรียบ สามารถปฏิเสธได้โดยที่ไม่รู้สึกผิดสามารถที่จะแสดงสิทธิและขอร้องให้ผู้อื่นแสดงต่อตนเองด้วยความยุติธรรม

5. การแสดงการชื่นชมยินดี คือเมื่อมีเรื่องข้องใจในเรื่องที่มีเหตุผลสมควร สามารถที่จะดำเนินการร้องทุกข์ได้จนกว่าจะได้รับความพอใจ แม้เมื่อมีผู้ใดขัดขวางก็จะไม่เลิกล้มความตั้งใจ

กรมวิชาการ (2528: 190) ได้สรุปพฤติกรรมความกล้าไว้ คือ

1. กล้าแสดงออก
2. กล้ารับผิดชอบเมื่อทำผิด
3. กล้าตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตัวเอง
4. ไม่กลัวสิ่งใดโดยไร้เหตุผล
5. ไม่แสดงความกล้าในทางที่ผิด
6. มีลักษณะของความเป็นผู้นำ

ดังที่กล่าวถึงพฤติกรรมความกล้าไว้ข้างต้นพอสรุปได้ว่าพฤติกรรมความกล้า หมายถึง

1. กล้าแสดงออกถึงความรู้สึกที่แท้จริง
2. รับผิดชอบต่อตนเอง
3. ยินยอมที่จะกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง
4. ยอมรับการกระทำที่ผิดพลาด

การมีวินัย

กรมวิชาการ (2528: 51) ให้ความหมายของการมีวินัยว่า การปฏิบัติตามข้อบังคับ คำสั่งกฎหมาย กฎ กติกา ระเบียบที่สังคมวางไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน

สมพงษ์ เกษมสิน (2526: 221) กล่าวถึงการมีวินัยว่า หมายถึง ระเบียบปฏิบัติตามแนวคิดของกลุ่มชนกลุ่มต่างๆ เพื่อจุดประสงค์ในการฝึกนิสัย เพื่อความร่วมมือเป็นสุขของกลุ่มต่างๆ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2525 (2538: 768) ให้ความหมายของ “วินัย” หมายถึง การอยู่ในระเบียบ อันเป็นคำจำกัดความประพจน์ให้เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน

จากความหมายของการมีวินัยที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า การมีวินัยหมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและข้อตกลงที่ยอมรับกันในสังคม
พฤติกรรม

กรมวิชาการ (2526: 19) พฤติกรรมการมีวินัยแสดงออกดังนี้

1. การมีวินัยในตนเอง
2. การปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน
3. การปฏิบัติตามระเบียบวินัยของสังคม
4. การปฏิบัติตามข้อตกลง

กรมวิชาการ (2523: 53) แบ่งพฤติกรรม ของการมีวินัย คือ

1. การมีวินัยภายใน ได้แก่การแต่งและควบคุมท่วงทีกริยา วาจาและใจ ให้หมดจดงดงามด้วยการเว้นชั่ว ประพฤติชอบทั้งต่อหน้าและลับหลัง
2. การมีวินัยภายนอก ได้แก่ การมีระเบียบในการบริโภคอุปโภค ระเบียบต่อสถานที่ และระเบียบในการปกครอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2525: 2) ประกาศแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีวินัยไว้ดังนี้

1. รักษาความสะอาดของบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย และสาธารณสถาน
2. ช่วยกันรักษามะและไม่ทำลายสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม
3. รู้จักสิทธิและหน้าที่และละเว้นการใช้อิทธิทธิ
4. รับบริการและให้บริการตามลำดับก่อนหลัง
5. สนับสนุนและส่งเสริมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย
6. ไม่แก้ปัญหาคด้วยวิธีรุนแรงหรือไม่ชอบด้วยระเบียบวินัย และกฎหมาย
7. มีมายาทในการจับขี้ยานพาหนะและปฏิบัติตามกฎจราจร
8. ทำหน้าที่พลเมืองดี โดยแจ้งต่อเจ้าหน้าที่เมื่อรู้เห็นการกระทำผิดระเบียบวินัย

และกฎหมาย

9. รับผิดชอบและปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎหมายในฐานะเจ้าหน้าที่

กุตชาติ กุตกลางคอน (2536: 13) กล่าวว่า การมีวินัยนั้น ใช้คำว่า POLICE มาเป็นกรอบพฤติกรรมการณ์มีวินัยดังนี้

1. P มาจากคำว่า Politeness การเป็นคนสุภาพอ่อนน้อม
2. O มาจากคำว่า Obedience การรู้จักทำตามคำสั่ง กฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัด
3. L มาจากคำว่า Law การรู้กฎหมาย ระเบียบของสังคม

4. I มาจากคำว่า Investigation การเป็นคนยอมรับความถูกต้องและยอมรับเมื่อทำผิดพลาด

5. C มาจากคำว่า Cooperation การมีความสามัคคี การรู้จักให้ความร่วมมือกับส่วนรวม

6. E มาจากคำว่า Energy การใช้พลังในการทำหน้าที่ให้สมบูรณ์รู้จักกอดทนต่อสภาวะต่างๆ จากลักษณะพฤติกรรมการมีวินัยที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่าพฤติกรรมกรรมการมีวินัย หมายถึง

1. การควบคุมตนเอง
2. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
3. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

ตรงต่อเวลา

กรมศาสนา (2525: 31-32) อธิบายว่า การตรงต่อเวลามาจากคำ กาดัญญา คือ การรู้จักเวลาอันสมควรในอันจะประกอบพิธีนั้นๆ ทำธุระให้ตรงเวลาพอเหมาะ

พระราชวรานูณี (2528: 5) กล่าวถึงการตรงต่อเวลา ตรงกับคำว่า กาดัญญา คือการรู้จักกาลอันเหมาะสมและระยะเวลาที่พึงประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน ปฏิบัติการต่างๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น

สมพงษ์ จิตระดับ (2528: 29) ให้ความหมายของการตรงต่อเวลาว่า หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตรงตามเวลาที่นัดหมาย ตามข้อกำหนดและตกลงของหมู่คณะ

วินัย พัฒนรัฐ (2538: 7) อธิบายความหมายของการตรงตรงต่อเวลาว่า หมายถึง การทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงตามเวลาหรือให้ทันตามเวลาที่กำหนด

จากความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่า การตรงต่อเวลา หมายถึง การตรงต่อเวลาที่กำหนดหรือนัดหมาย การใช้เวลาให้เหมาะสม ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

การตรงต่อเวลา เป็นคุณธรรมประการหนึ่งที่ควรยึดถือเพราะเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบวินัย ซึ่งผู้ปฏิบัติจะได้ชื่อว่าปฏิรูปการบุคคล คือเป็นผู้ทำสมควรตามเวลา ย่อมจะได้บรรลุดุณคือความเจริญด้วยวิบุลยผลดังที่ตนปรารถนา (กรมศาสนา 2525: 31-32)

พฤติกรรม

กรมการวัฒนธรรม (2496 : 6) อธิบายพฤติกรรมการตรงต่อเวลาไว้ ได้แก่ ดั้นเข้าเสมอไปทำงาน เลิกงานตรงตามเวลาที่กำหนด ไม่ไปสาย เลิกก่อน หรือนัดแนะไว้กับใครก็ไปตามเวลาที่นัดหมาย

กรมวิชาการ (2526: 58) อธิบายพฤติกรรมตรงต่อเวลาไว้ดังนี้

1. มาโรงเรียนก่อนเวลาโรงเรียนเข้าเสมอ
2. กลับบ้านตรงเวลา
3. ถึงเวลาเรียนเข้าชั้นเรียนตรงเวลา
4. ไม่ผลัดวันส่งงาน
5. นัดใครไว้ไปตรงตามเวลานัด
6. อ่านหนังสือตามเวลาที่กำหนด

สมพงษ์ จิตระดับ (2528: 29) กล่าวถึงพฤติกรรมตรงต่อเวลาไว้ว่า เป็นการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้ตรงกับเวลา หรือให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ เช่น ส่งงานตามเวลาที่กำหนด การมาโรงเรียนให้ทันเวลา การส่งของที่ขี้นมาตามนัดหมาย

วินัย พัฒนรัฐ (2538: 7) กล่าวถึงพฤติกรรมตรงต่อเวลาไว้ว่า

1. การมาโรงเรียนก่อนเวลาโรงเรียนเข้า
2. ทำงานที่ครูมอบหมายและส่งให้ทันเวลาที่กำหนด
3. เมื่อนัดกับเพื่อนก็ไปให้ตรงเวลานัด
4. เมื่อโรงเรียนเลิกก็กลับบ้านไม่เถลไถลไปเที่ยวที่อื่นจนผิดเวลา

จากพฤติกรรมตรงต่อเวลาที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปพฤติกรรมตรงต่อเวลาหมายถึง

1. ตรงเวลาในการนัดหมาย
2. มาโรงเรียนก่อนโรงเรียนเข้า
3. เข้าชั้นเรียนตรงเวลา
4. ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันตามกำหนด
5. ปฏิบัติตามแผนหรือสัญญา

ความสุภาพอ่อนน้อม

เอื้อ นุชประเกศ หงสกุล (2515: 66-68) ได้ให้ความหมายของความสุภาพอ่อนน้อมว่า หมายถึง การแสดงความเรียบร้อย และมีสัมมาคารวะต่อบุคคลทั่วไปทั้งทางกาย วาจา ใจ ตามแบบวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และสังคมทั่วไปตามความเหมาะสม

วิทย์ วิศทเวทย์ (2531: 108) ให้ความหมายของความสุภาพอ่อนน้อมว่า หมายถึง ความเรียบร้อยอ่อนโยน ไม่กระด้าง ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (2531: 39) อธิบายความสุภาพอ่อนน้อมว่า เป็นการเอามานะออก มีความสงบเสงี่ยม เจียมตัว ไม่เบ่ง ไม่ทะนงตัว ไม่มีมานะถือดี ไม่ยโสโอหัง ไม่ดูถูกเหยียด

หยาบไกร ไม่กระด้าง ไม่หยิ่งจองหอง มีกิริยานอบน้อม พุคจาหนุ่มนวล จิตใจอ่อนโยน

กรมศาสนา (2521: 22) อธิบายความสุภาพอ่อนน้อม หมายถึง การมีกิริยาแจ่มซอຍ
อ่อนหวาน รู้จักที่ต่ำที่สูง มีสัมมาคารวะแก่คนทั่วไป

เท่าที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ความสุภาพอ่อนน้อม หมายถึง ความประพฤติเรียบร้อย มี
กิริยานอบน้อม พุคจาหนุ่มนวลมีจิตใจอ่อนโยน รู้จักที่ต่ำที่สูง มีสัมมาคารวะต่อบุคคลทั่วไป
พฤติกรรม

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (2531: 45) ได้อธิบายพฤติกรรมความสุภาพอ่อนน้อมไว้

3 ลักษณะ

1. มีกิริยาสุภาพอ่อนน้อม คือ ไม่ถดตัวจนเกินควรและไม่ถือตัวจนเกินงาม มีกิริยาอัน
เป็นที่รัก อ่อนละมุนละไมแก่คนทั่วไปทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อย ผู้เสมอกัน รู้ที่ต่ำที่สูง ไม่คิดตนเสมอท่านมี
คุณสมบัติผู้ดีสำหรับแสดงแก่คนทั้งหลายโดยเสมอหน้ากัน ไม่ถือกว่าเขาจะมีฐานะสูงกว่า หรือคำ
กว่าตน สงบเสถียรแต่ก็มีความองอาจผึ่งผายในตัว

2. มีวาจาอ่อนหวาน คือ มีคำพูดที่ไพเราะดูดี ออกมาจากใจที่ใสสะอาดหนุ่มนวล
ไม่แข็งกระด้าง ไม่พูดใช้อวดยกตน และไม่พูดกล่าวโทษตบหูตบมคนอื่น เมื่อคนทำพลาดพลั้ง
สิ่งใดต่อใครย่อมออกวาจาขอโทษเสมอ เมื่อผู้ใดแสดงคุณต่อตนอย่างไร ก็ออกวาจาขอบคุณเขา
เสมอ ไม่พูดเยาะเย้ยถากถางผู้ทำผิดพลาด ไม่ใช้วาจาข่มขู่ผู้อื่น เห็นใครทำดีก็ชมเชยสรรเสริญจาก
ใจจริง

3. มีใจอ่อนโยนนอบน้อม ละมุนละม่อม ถ่อมตัว มีใจอ่อนละไมแต่ไม่ใช่อ่อนแอ มี
ใจเข้มแข็งแต่ไม่แข็งกระด้าง ไม่นิยมอวดกำลังความสามารถไม่ถือความคิดของตัวเองเป็นใหญ่ มี
ใจเปิดกว้างยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น รู้จักลดหย่อนผ่อนผันแก่กัน เมื่อใครไม่เห็นพ้องกับคน
ก็ไม่คว่นโกรธ

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (2526: 55-56) กล่าวถึงพฤติกรรมความสุภาพอ่อนน้อมไว้ดังนี้

1. มีกิริยาอ่อนน้อม ผู้แสดงกิริยาอ่อนน้อมออกมา ไม่ถดตัวจนเกินควรและไม่ถือตัว
จนเกินงาม มีความอ่อนละมุนละไมแก่คนทั่วไป ทั้งผู้ใหญ่ผู้เสมอกันและผู้น้อย ปราศจากมา
นะทิฎฐิเหตุให้คือคั่นแข็งขันเย่อหยิ่ง กิริยาสุภาพอ่อนน้อมเป็นประสขของความเจริญ เป็นเครื่อง
หมายของผู้ดี เมื่อมีคนใดแสดงความว่า คนนั้นเป็นผู้ดี ถ้าไม่มีคนใดก็แสดงว่าคนนั้นหมดสง่า
ราศรี ผู้ดีมีคุณสมบัติของผู้ดีสำหรับแสดงแก่คนทั้งปวง โดยเสมอหน้ากันไม่ว่าเขาจะมีฐานะสูงกว่า
เสมอกันและต่ำกว่า สิ่งเหล่านี้คือ

- รักษาความเรียบร้อย เช่น ไม่ใช้กิริยาขำกรายบุคคล ไม่อาจเอื้อมในที่ต่ำสูง ไม่
ถ่วงเกินถูกต้องผู้อื่นซึ่งไม่ใช่หยอกล้อกันในฐานะเพื่อน ไม่เสียดสีกระทบกระทั่งกายบุคคล ไม่ส่ง
ของให้ผู้อื่นด้วยกิริยาเสือกไสผลักโยน ไม่ผ่านหน้าหรือบังตาผู้อื่นเมื่อเขาดูสิ่งใดอยู่ ไม่เอิกอึ้งเมื่อ

ผู้อื่นทำกิจ ไม่อ้ออึงเวลาประชุมตลับตลับฟัง ไม่แสดงกิริยาดีดั่งหรืออึกทักในบ้านแขก

- ไม่ทำอุจาดลามก เช่นใช้เสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวสะอาด และแต่งโดยเรียบร้อยเสมอไม่แต่งตัวในที่แจ้ง ไม่จิ้มควักดวงแคะแคะเการ่างกายในที่ชุมชน ไม่หาวเรอให้ปรากฏในที่ชุมชน ไม่จามด้วยเสียงดังและโดยไม่ปกปิดก่าบัง ไม่บ้วนปากด้วยเสียงดังหรือให้เประเปรื้อนให้เป็นที่รังเกียจ ไม่ถูกถนเถอะเทอะมูมมามในการบริโภค ไม่ถูกต้องหรือหยาบสิ่งที่ผู้อื่นจะบริโภคด้วยมือตน ไม่ถ่วงล่าช้ามหรือหยาบของบริโภคผ่านหน้าผู้อื่น ซึ่งควรขอโทษและขอโทษให้เขาส่งให้ ไม่ละลาบละล้วงเอาของใช้ผู้อื่นมาใช้ในการบริโภค

- มีกิริยาเป็นที่รัก เช่นไม่ฝ่าฝืนเวลานิยม คือไม่ยืนเมื่อเขานั่งกับพื้น และไม่นั่งกับพื้นเมื่อเขายืนเดินกัน ไม่นั่งนานเกินสมควรในบ้านของผู้อื่น ไม่ทำกิริยาเริ่นเริงเมื่อเขามีทุกข์ ไม่ทำกิริยาโศกเศร้าเหี่ยวแห้งในที่ประชุมเริ่นเริง เมื่อตนเป็นเจ้าของบ้านย่อมต้อนรับและเชิญแขกไม่เพิกเฉย ไม่ทำกิริยามินตึงกับแขก ไม่ให้แขกต้องคอยนานเมื่อเขามาหา ไม่ข้องนาฬิกาเมื่อแขกยังนั่งอยู่ ไม่ใช้กิริยานุ้ยปู้ หรือกระซิบกระซาบกับผู้อื่นในเวลาเมื่อตนอยู่เฉพาะหน้าผู้หนึ่ง ไม่ใช้กิริยาโกรธเคืองคู่คนต่อหน้าแขก ไม่ข้องอุบคฤคโดยเพ่งพิศเหลือเกิน รับส่งแขกไปมาในที่สมควร

- ไม่เห็นแก่แต่ตัวฝ่ายเดียว เช่น ไม่พักหาความสบายตัวก่อนผู้อื่นใหญ่หรือผู้หญิง ไม่เลือกสนแย่งชิงที่นั่งหรือที่คู่อันใด ไม่เที่ยวแย่งผู้หนึ่งจากผู้อื่นในเมื่อเขาสนทนา เป็นผู้ใหญ่จะไปมาถุกนั่งไว้ช่องให้ผู้น้อยมีโอกาสบ้าง ในการเลี้ยงดูยอมเผื่อแผ่เชื้อเชิญแก่คนข้างเคียงก่อนตน ในที่บริโภคยอมหยิบยกยื่นสิ่งของแก่ผู้อื่นต่อไป ไม่มุ่งกิจส่วนตัว ไม่แสดงความไม่เพียงพอนในสิ่งที่เขาหยิบยกให้ ไม่นิ่งนอนใจให้เขาออกทรัพย์แทนส่วนคนเสมอ

- รักษาความสุจริตซื่อตรง เช่น ไม่ละลาบละล้วงเข้าห้องเรือนแขกก่อนเจ้าของบ้านเชื้อเชิญ ไม่แกลดอดตอกสายโดยเพ่งถึงไปตามห้องเรือนแขก ไม่เที่ยวฉวยโนนหยิบนี้ของผู้อื่นจนเหลือเกินราวกับว่าจะค้นหาสิ่งใด ไม่เที่ยวขอหรือหยิบฉวยของของผู้อื่นที่เจ้าของไม่ประสงค์จะให้ดู ไม่เที่ยวขอหรือหยิบฉวยของของผู้อื่น ซึ่งคนไม่มีธุระเกี่ยวข้องเป็นหน้าที่ ไม่เที่ยวนั่งที่โต๊ะเขียนหนังสือของผู้อื่น ไม่เที่ยวเปิดหนังสือตามโต๊ะเขียนหนังสือของผู้อื่น ไม่แทรกเข้าห่มผู้อื่นที่เขาไม่ได้เชื้อเชิญ ไม่ถอบแอบฟังคนพูด ไม่ถอบแอบดูความลับ ถ้าเห็นเขาจะพูดความลับกันก็หลบตาหรือถ่วงถ่วง ถ้าจะเข้าห้องเรือนผู้อื่นก็เคาะประตูหรือกล่าวให้เขารู้ตัวก่อน

- ไม่ประพฤติชั่ว เช่น ไม่พาดเที่ยวเกะกะระรัวและกระทำคน ไม่ข่มเหงผู้อื่นกว่าไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนและเจ็บอายเพื่อความสนุกสนานของตน ไม่หาประโยชน์ด้วยการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่สพสุราจนมีเมมาและติด ไม่มั่วสุมกับสิ่งที่เลวทราม เช่น กัญชา ยาฝิ่น เฮโรอีน

ไม่หมกมุ่นในการพนัน ไม่ถือเอาเป็นของคนในสิ่งที่เจ้าของไม่อนุญาต

2. วาจาอ่อนหวาน คำพูดไพเราะ ออกมาจากใจ สะอาดคျ่น้ำใสสะอาดคนทำตามได้ ไม่มีโทษ ระวังผู้ฟังให้ควรถือเป็นแบบอย่าง และคำพูดหวานหูปร่งกำดั่งใจผู้ฟังให้ชื่นบาน เป็นเสน่ห์แก่ผู้พูดให้เป็นที่รักใคร่นับถือของผู้ฟัง นี่คือวาจาอ่อนหวาน วาจาอ่อนหวานนี้ตรงข้ามกับ วาจาที่หยาบคาย ซึ่งวาจาหยาบคายมีอยู่ 2 อย่าง คือ คำหยาบคายและคำหยาบโตน คำพูดที่กวน โมโหให้ผู้ถูกว่าเจ็บแสบระคายเคือง เช่น คำแข่งก่อนขอด เหน็บแหนม หรือเจ็บช้ำน้ำใจ เสียดสี หรือกระทบกระทั่งแกยความโกรธก่อให้เกิดขุ่นใจ นี่คือคำหยาบ คำพูดขยัวให้หมองหมาง ทำให้ผู้ถูกว่าเกือเงินกระดากอวย เห็นเป็นที่น่าอับยศอดสูซึ่งผู้พูดไม่ได้นึกถึงอกเขาออกเรา พูดไปเพื่อความขบขัน และตลกคะนองของตนเอง นี่คือคำหยาบโตน วาจาอ่อนหวานนอกจากเป็นข้าศึกแกววาจาหยาบคายแล้วยังเป็นประโยชน์แกจิตใจ ทำให้ผู้พูดจิตใจอ่อนโยนรักระเบียบ ซึ่งว่าให้คุณแก่ผู้พูด ให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง เมื่อกคนผู้ใดพูดจาอ่อนหวานเป็นปกติก็ต่อความว่าผู้นั้นเป็นผู้ดี ถ้าคนใดไม่พูดจาอ่อนหวานก็แสดงว่าคนนั้นหมกตงาราศรี ตั้งเหล่านี้คือ การแสดงออกทางถ้อยคำคังนี้

- รักษาความเรียบร้อยทางวาจา เช่น ไม่สอดศวนวาจาหรือแย่งชิงพูด ไม่พูดคยวเสียงคังเกินควร ไม่ใช่เสียงตวาดหรือพูดจากระโชกกระชาก ไม่ใช่วาจาหักหาญคังคัน ไม่ใช่ถ้อยคำหยาบคายและหยาบโตน ไม่กล่าวถึงสิ่งโสโครกฟิงรังเกียจในท่ามกลางชุมชน ไม่กล่าวถึงสิ่งควรปิดบังในท่ามกลางชุมชน

- เจียมวาจา เช่น ไม่พูดจาถ้อเถียนหลอกลวงผู้ใหญ่ ไม่กล่าวร้ายถึงญาติมิตรที่รักใคร่นับถือของผู้ฟังแก่ผู้ฟัง เมื่อกจะขอทำตวงเกินแก่ผู้ใด ย่อมขออนุญาตคยวแกก่อน เมื่อกคนทำพลาดพลั้งสิ่งใดแก่ผู้ใดยอมออกวาจาขอโทษอยู่เสมอ เมื่อกผู้ใดแสดงคยวต่อนอนอย่าง ไรก็ออกวาจาขอขมคยวเขา ไม่เยาะเย้ยถากถางผู้ทำผิดพลาด ไม่ใช่วาจาข่มขี

- มีวาจาเป็นที่รัก เช่นไม่เที่ยวคยวตียงของที่เขาคังคังไว้ในบ้านที่คนไปสู ไม่พูดสรรเสริญรูปกายบุคคลแกตัวเขาเอง ไม่พูดให้เทือนแกอกระดากอวย ไม่พูดเปรียบเปรยเคาะแคะตดริท่ามกลางชุมชน ไม่ค่อนแคะคยวรูปกายบุคคล ไม่ทักถึงการร้ายโดยพล่งโพถ่งให้เขาคกใจ ไม่ทักถึงสิ่งที่น่าตออยกระดากโดยเปิดเผย ไม่เอาสิ่งที่จะอวยจะกระดากมาถ่าให้แบกฟิง ไม่เอาสิ่งที่เขาช่อนเร้นมาพูดให้อับอวยหรือเจ็บใจ ไม่พูดถึงการอับมกคดในเวลามกคด

- ไม่ใช่วาจาที่เห็นแกตัวถ่ายเคียว เช่น ไม่ขอแยกผู้หนึ่งจากผู้ใดเพื่อจะพาไปพูดจาความตบกัน ไม่สนทนาคังเรื่องคนถ่ายเคียวจนคนอื่นไม่มีชองจะพูดเรื่องอื่นได้ ไม่นำฐานะคนเข้าพูดแทรกในเวลาฐานะอื่นของเขาให้ขุดมุน ไม่พูดคยวตียงของที่เขาหยิบยกให้ว่าไม่คิหรือไม่พอไม่ได้ถามราคาของที่เขาหยิบยกให้คัน ไม่แสดงราคาของที่จะหยิบยกให้แก่ผู้ใดให้ปรากฏ ไม่ใช่ถ้อยคำไอ้อวดคณ หรือตบหลอผู้อื่น

- รักษาวิชาสูงจรดชื่อตรง เช่น ไม่ชอกแซกไต่ตามธุระส่วนตัว หรือการในบ้านของเขาที่ไม่เกี่ยวข้องกับแก่นคน ไม่เอาการบ้านในบ้านของผู้ใดมาแสดงที่แจ้ง ไม่เก็บเอาความลับของผู้หนึ่งมาเที่ยวพูดแก่ผู้อื่น ไม่พูดลับปลัดปลัดกลอกคตบตะแคง ไม่ใช่ด้อยคำมุสา

- ไม่ประพฤตชั่วทางวาจา เช่น ไม่พาดพอใจทะเลาะวิวาท ไม่พองใจนินทาว่าร้ายกันและกัน ไม่พองใจพูดต่อเสียดขยง ไม่เป็นคนสอพลอประจบประแจง ไม่แข่งชักให้ร้ายผู้ใด พูดสิ่งสิ่งใดยอมให้เป็นที่เชื่อถือได้

3. ใจอ่อนโยน คือ ใจนอบน้อมละมุนละม่อม ถ่อมตัว สงบเสงี่ยม สุภาพเรียบร้อย มีเมตตากรุณาปราณี โอบอ้อมอารี มีใจเข้มแข็งแต่ไม่แข็งกระด้าง มีใจอ่อนโยนมิใช่อ่อนแอประมาณค่าตัวแต่น้อย ไม่อวดศักดิ์อวดความสามารถให้เกินตัว คือไม่นิยมอวดกำลังอวดอำนาจวาสนา อวดสมบัติ อวดความสามารถ แต่นิยมความมีกำลังและใช้กำลังในทางที่ถูก สิ่งเหล่านี้คือการแสดงออกทางใจดังนี้

- ไม่ปรารถนาใจให้สูงชันหยิ่งยะโส ไม่บันลาคาทอตะให้เสียเกียรติ พึงใจในการรักษาความสะอาด เคารพยำเกรงพ่อแม่และครูอาจารย์ นับถือนอบน้อมต่อผู้ใหญ่ มีความอ่อนหวานต่อผู้น้อย ย่อมรู้จักเกรงใจคน

- ไม่มีใจโหดเหี้ยมเกรี้ยวกราดผู้น้อย เอาใจโอบอ้อมอารีแก่ผู้อื่นเอาใจช่วยคนเคราะห์ร้าย ไม่ซ้ำเติมคนเสียที ไม่อาฆาตจองเวรใคร ไม่มีใจริษยา

- ไม่เป็นคนค่อนหน้าอย่างลับหลังอย่างหนึ่ง เป็นผู้รักษาความไว้วางใจของผู้อื่น ไม่แสวงหาประโยชน์ในทางที่ผิดธรรม

สรุปได้ว่าพฤติกรรมด้านความสุภาพอ่อนน้อม คือ การมีกิริยาสุภาพอ่อนน้อม วาจาอ่อนน้อม ใจอ่อนน้อม

การศึกษากับจริยธรรม

จริยธรรมเป็นกลไกของสังคมที่ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานของความประพฤติ เป็นสิ่งที่กำหนดว่าอะไรควรประพฤติปฏิบัติ จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งเป็นการปลูกฝังหรือถ่ายทอดจริยธรรม เป็นกระบวนการการศึกษาและเกิดขึ้นได้ในครอบครัว โรงเรียน สถานศึกษา และสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามสถานศึกษาหรือโรงเรียนได้รับการคาดหวังจากทางสังคมมากในการปลูกฝังหรือถ่ายทอดจริยธรรม โดยมีหลักสูตรบทเรียนที่แน่นอน มีวิธีการปลูกฝังถ่ายทอดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ จึงเท่ากับเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่เฉพาะอย่างในการปลูกฝังจริยธรรมสำหรับสังคมที่มีความสลับซับซ้อน (ฮานวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรณระภูติ, 2522: 191-194)

การปลูกฝังจริยธรรมมีมาตั้งแต่การเริ่มต้นการจัดการศึกษา จะเห็นได้ว่าในสมัยสุโขทัย จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การศึกษาเป็นหน้าที่ของวัดและพระสงฆ์ โดยมุ่งสอนหนังสือ และฝึกหัดความประพฤติของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีหลักสูตรจริยศึกษาขึ้น นอกจากนั้นยังได้มีการเริ่มปลูกฝังคุณธรรมด้านความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และมีการบูรณาการวิชาจรรยากับวิชาอื่นๆ ในสมัยรัชกาลที่ 6 วิชาจรรยายังคงมีอยู่ในหลักสูตรทุกระดับ ยกเว้นระดับมัธยมสูง หลักสูตรนี้ใช้เรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2475 ทั้งนี้เพราะพระมหากษัตริย์ได้ทรงเล็งเห็นความสำคัญของจริยธรรม ดังมีพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเรื่องความมุ่งหมายของวิชาจรรยาว่า

....ให้เป็นการกล่อมเกลาอัธยาศัยใจคอฝึกคักให้มีสันดานอันดี คือให้เป็นผู้ตั้งอยู่ในที่ชอบเป็นคณว่าให้มีความสุจริตในกิจการทั้งปวง มีความอ่อนน้อมสุภาพ อยู่ในด้อยค่าและความบังคับบัญชาของผู้ใหญ่ รวมความก็คือ ต้องหัดให้เป็นเด็กดี เพื่อโตขึ้นจะได้เป็นคนดีท่ามาหากิน แต่ในทางชอบ สมควรแก่ฐานะที่เป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินสืบไป

ข้อสำคัญที่ผู้ฝึกหัดจะต้องไม่ลืม และไม่เข้าใจผิดไปนั้น คือต้องสอนให้เข้าใจเหมือนตัวเราว่ากล่าวลูกหลานเราที่บ้าน เพื่อให้ประพฤติได้จริงๆ ไม่ใช่แต่สอนเพียงให้รู้ไว้แล้วสักแต่ว่ารู้ ความประพฤติหาเป็นไปตามความรู้ไม่ อย่างนี้ใช้ไม่ได้ให้เข้าใจว่า การสอนจรรยาที่จะให้เป็นเด็กดีและละเว้นการชั่วนั้นต้องฝึกหัดคักแปลงให้เคยไปแต่เด็ก เป็นถูกทางกว่าที่จะไปคักเมื่อโต....

(กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, ร.ศ.124)

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราโชบายว่า ความ เป็นพลเมืองดี มีจริยธรรม คือเป้าหมายของพระองค์ทรงมุ่งหมายไว้

การศึกษาและกฎเกณฑ์ทั้งหลาย ตลอดจนหลักสูตรแท้จริงทำให้เปลืองกระดาษ ไปเปล่า ยิ่งกว่านั้น คือ เปลืองเวลาด้วย...ข้าไม่หมายความว่าอะไรที่สำหรับเมือง อังกฤษจะต้องดีสำหรับเมืองไทยด้วย ข้าไม่หวังการปั้นนักเรียนมัธยมให้เป็นเทวดา เหมือนกันหมดเท่ากับการสร้างเด็กหนุ่มที่ขยันขันแข็งสะอาดทั้งร่างกาย และจิตใจ เตรียมพร้อมที่จะรับภาระต่างๆที่จะมีมาในอนาคต...ข้าไม่ต้องการคำร่าที่เดินได้...ข้าอยากได้เยาวชนเป็นสุภาพบุรุษ ชื่อสัตย์สุจริต มีอุปนิสัยใจคอดี...การศึกษาเป็นเครื่อง ทำให้เด็กเป็นเยาวชนที่น่ารักและเป็นพลเมืองดี...

(จมีนอมรคุณารักษ์, 2513: 114-117)

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อพ.ศ. 2475 ได้มีการจัดตั้งสภาการศึกษาขึ้น มีการกำหนดแบบแผนของการศึกษาของชาติไว้ และประกาศใช้ในปีเดียวกัน ตามแผนการศึกษาชาติฉบับนี้ ได้มีการกำหนดให้จัดการศึกษาให้ครบองค์สามของการศึกษา อันได้แก่ จริยศึกษา พุทธศึกษา และพลศึกษา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535 : 5)

ในแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาไว้ 9 ข้อ

1. ให้มีความเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนและของผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนาและหลักธรรม
2. ให้มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนในการปกครองประเทศ ตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และต่อตนเอง
4. ให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน และเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ มีความรักชาติ ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของชาติ และมีส่วนในการป้องกันประเทศ
5. ให้มีความยึดมั่นและหจุงความเสมอภาค ความสุจริตและความยุติธรรม
6. ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
7. ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และการจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัดตลอดจนความร่วมมือกันประกอบกิจการและธุรกิจโดยชอบด้วยกฎหมาย
8. ให้มีความสามารถในการติดต่อ ทำความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญาและโดยสันติวิธี
9. ให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของประเทศ

ความมุ่งหมายของการศึกษาทั้ง 9 ข้อ เน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ดีงามของบุคคล เพื่อสร้างเสริมคุณภาพของพลเมือง ซึ่งอาจสรุปเป็นคุณลักษณะของคนไทยที่มีความจำเป็นต้องปลูกฝังให้ถึงพร้อมใน 10 ประการดังนี้ (ชาเลื่อง วุฒิจันทร์, 2524: 24)

1. ความมีระเบียบวินัย
2. ความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม
3. ความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ
4. ความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
5. ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิจาร์ณและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

6. ความกระตือรือร้นในการปกครองประชาธิปไตย
7. ความเป็นผู้มีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
8. ความสามารถในการพึ่งตนเอง และมีอุดมคติ
9. ความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม
10. ความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูกตเวที กล้าหาญ และสามัคคีกัน

แนวนโยบายการศึกษาของรัฐในการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาชาติ 2520 ได้ระบุไว้ในข้อ 13 ว่า “รัฐพึงจัดให้สาระและกระบวนการเรียนรู้ครบถ้วน และกลมกลืนกันระหว่างความเจริญงอกงามทางคุณธรรม จริยธรรมและปัญญากับความเจริญทางวัตถุ และระหว่างความเจริญงอกงามทางร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้เพื่อการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา” ซึ่งเป็นการเน้นว่า ในการศึกษาทุกประเภททุกระดับการศึกษาจะต้องจัดให้มีการเรียนการสอนตลอดจนการศึกษอาบรมิให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามทางคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไปกับความเจริญงอกงามทางปัญญา และความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ

จริยธรรมในหลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายมี 3 ข้อ คือ

“3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใฝ่ใจแสวงหาความรู้ความจริง เพื่อให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา ความสำนึกและความซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม และงานสร้างสรรค์ของมนุษย์

4. เป็นหลักสูตรที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมและความกล้าทางจริยธรรม ทั้งนี้ให้เน้นการประพฤติปฏิบัติเป็นสำคัญ

5. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผสมผสานความรู้กับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจสังคม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาอยู่ในวัยที่มีความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรม เป็นแบบแผนตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ และอยู่ในระดับ 2 ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก คือมีค่านิยมทางจริยธรรมในระดับที่เป็นแบบแผน และในอันที่จะสนองความคาดหวังของผู้อื่น หันเข้าหากฎเกณฑ์ กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนในสังคมเป็นเครื่องหมายแทนการทำอะไรตามคนหมู่มากเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ จะเริ่มคิดว่าความมีเกียรติยศและความเป็นคนน่าับถือนั้นเป็นสิ่งที่ได้มาจากการรักษากฎเกณฑ์ต่างๆของสังคม การศึกษาจะส่งเสริมทางจริยธรรมได้ก็ด้วยการจัดการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่า เขาเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งโรงเรียน มีส่วนสร้างสรรค์ความเจริญ ความมีชื่อเสียงและความเรียบร้อยให้แก่ทางโรงเรียนได้

ความหมายของกิจกรรม

กิจกรรมในที่นี้หมายถึง กิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งมีการเรียกชื่อแตกต่างกันออกไป เช่น กิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมร่วมหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมพิเศษ กิจกรรมนิสิต กิจกรรมนักศึกษา หรือกิจกรรมนักเรียน

สมบุรณ์ ทับทิมไทย (2521: 27) ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง บรรดากิจกรรมประกอบหรือเสริมหลักสูตรทั้งหลายขึ้นโดยนักเรียนสมัครใจ เข้าร่วม และดำเนินการเองทั้งในและนอกห้องเรียน โดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากโรงเรียน และไม่มีการให้หน่วยกิตหรือคะแนนใดๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา

ภิญโญ สาร (2526: 228) กล่าวว่าไว้ว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง บรรดากิจกรรมประกอบหรือเสริมหลักสูตรทั้งหลาย ที่ให้การศึกษาแก่นักเรียน

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2525: 38) ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้ กิจกรรมนักเรียน หมายถึง บรรดากิจกรรมประกอบหรือเสริมหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษาแก่นักเรียนจัดขึ้นโดยนักเรียนสมัครใจที่จะเข้าร่วมและดำเนินการเองโดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากคณาจารย์ และไม่มีการให้คะแนนใดๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กได้เลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2528: 26) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นและดำเนินการโดยนักเรียนเอง ด้วยความสมัครใจ โดยมีครูเป็นผู้คอยช่วยเหลือแนะนำ อันไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ใน Dictionary of Education ซึ่ง Carter V. Good เป็นบรรณาธิการ (1945: 7) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ไว้ว่า โปรแกรมของการจัดดำเนินการ ซึ่งนักเรียนองค์การนักศึกษาหรือสถาบันการศึกษาจัดทำขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ ส่งเสริมความถนัดและความสนใจ ไม่มีการให้หน่วยกิตทางวิชาการและอยู่ภายใต้การควบคุมของสถาบันการศึกษา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า กิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึงการให้บริการ หรือประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้นักเรียนนอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยนักเรียนสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด การดำเนินการได้รับความเห็นชอบสนับสนุนจากคณาจารย์ และเป็นไปตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่โรงเรียนกำหนดไว้ และไม่มีการให้หน่วยกิตหรือคะแนนใดๆ อันมีผลให้เด็กเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา แต่จะส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้สมบูรณ์ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

ตามหลักสูตรของการจัดกิจกรรมในระดับมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 1-2) ได้ระบุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย
2. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. เพื่อให้มีความเข้าใจเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. เพื่อให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตของกฎหมาย
5. เพื่อให้มีความซาบซึ้งในคุณค่า ค้ำจุนไว้และส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย
6. เพื่อให้เกิดความรักสามัคคีในหมู่คณะ
7. เพื่อส่งเสริมทักษะ ความถนัด และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ และให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
9. เพื่อให้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสร้างเสริมความมั่นคงของชาติ
10. เพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม
11. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษายิ่งขึ้น

จากวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนั้น สอดคล้องกับหลักสูตรของการจัดกิจกรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง 2533) ซึ่งการจัดกิจกรรมในโรงเรียนมีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนวิชาต่างๆ
2. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้
3. เพื่อเสริมการพัฒนานุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ให้มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ประโยชน์ของกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมนักเรียน เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน และสนองความต้องการของนักเรียนตามวุฒิภาวะ รวมทั้งช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนซึ่ง

สามารถปรับประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในสังคม

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526 : 131) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า

1. มีประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเอง เช่น สนองความสนใจ ความถนัด พัฒนาการ สามารถ สร้างเสริมสุขภาพทางกายและทางจิตใจ ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ช่วยให้สามารถเข้าสังคมและทำงานกับผู้อื่นได้

2. ช่วยส่งเสริมให้หลักสูตรสมบูรณ์ขึ้น วิชาการความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเรียนวิชาต่างๆ ในห้องเรียนยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เด็กเป็นคนสมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กิจกรรมนักเรียนจะช่วยเพิ่มเติมเสริมแต่ง มีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น

3. มีส่วนช่วยในการบริหารโรงเรียน เช่น สถานักเรียนมีส่วนช่วยควบคุมความประพฤตินักเรียน ช่วยให้เกิดความร่วมมือระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน

วารี ถิระจิตร (2534 : 176-177) กล่าวว่ากิจกรรมแต่ละชนิดย่อมมีคุณค่าในตัวของมันเอง และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้หลายประการ ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมช่วยเร้าความสนใจของนักเรียน
2. กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
3. กิจกรรมช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
4. กิจกรรมช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
5. กิจกรรมช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. กิจกรรมช่วยให้นักเรียนมีความเคลื่อนไหว
7. กิจกรรมช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
8. กิจกรรมช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
9. กิจกรรมช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวาง
10. กิจกรรมช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของนักเรียน
11. กิจกรรมช่วยส่งเสริมทักษะ
12. กิจกรรมช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
13. กิจกรรมช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียน
14. กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ เกิดความสามัคคี
15. กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งต่อความงามในสิ่งต่างๆ

จากประโยชน์ของการจัดกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า

1. กิจกรรมช่วยสนองความต้องการทางจิตวิทยาของนักเรียน ซึ่งต้องการเป็นที่ยอมรับของบุคคลในวัยเดียวกัน

2. พัฒนาบุคลิกภาพด้านสังคมได้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
4. ส่งเสริมความสามารถเฉพาะตน
5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
6. เกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน
7. ฝึกให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กิจกรรมทางจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ความเป็นผู้มีจริยธรรมนั้น อยู่ที่การประพฤติ และจริยธรรมนั้นไม่อาจกระทำด้วยการสอน ไม่อาจกระทำด้วยการแสดงตัวอย่างให้ดู และไม่อาจกระทำด้วยวิธีการเรียนรู้ต่างๆ จริยธรรมของคนจะพัฒนาด้วยการพัฒนาทางสติปัญญาซึ่งผูกพันกับอายุ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในสังคม กิจกรรมเป็นหัวใจในการพัฒนาจริยธรรม

การจัดกิจกรรมในสถานศึกษาเป็นวิธีการให้การศึกษาที่จะปลูกฝังและสร้างเสริม ความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติทางคุณธรรมและจริยธรรม ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน โดยให้ผู้เรียนร่วมกระทำด้วยตนเอง กิจกรรมในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่จะเสริมให้นักเรียนมีความเจริญเติบโต สร้างบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ให้กับตนเองกิจกรรมด้านจริยธรรมที่จัดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ กิจกรรมที่จัดอยู่ทั้งในแง่ศิลปวัฒนธรรม พิธีกรรมทางศาสนา และการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมและบ้านเมือง ซึ่งรวมไปถึงกิจกรรมที่จัดเป็นระเบียบ เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด สิ่งสำคัญในการที่จะจัดกิจกรรมเหล่านี้ให้นักเรียนในโรงเรียนก็คือ การทำความเข้าใจกับนักเรียน ให้นักเรียนทราบแนวทางและเห็นห้องด้วย แล้วการจัดกิจกรรมนั้นๆ จะทำให้นักเรียนได้เข้าร่วมด้วยความเต็มใจ ตลอดจนจะทำให้เรียนรู้และเต็มใจเรียนรู้ได้มากขึ้น

ชาเถียง วุฒิจันทร์ (2524: 172-176) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์และแนวทางในการจัดกิจกรรมด้านจริยธรรมไว้ดังนี้คือ

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมก็เพื่อให้โรงเรียนได้ใช้วิธีการการจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างความรู้ ความคิด และเจตคติด้านจริยธรรมให้นักเรียน และเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตัวเองทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม สามารถปรับปรุงตัวเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนแบ่งเป็น 5 ข้อ

1. กิจกรรมว่าด้วยการส่งเสริมศีลธรรมและจรรยาบรรณ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดค่าที่ดีและถูกต้องแก่นักเรียนในการยึดปฏิบัติ ตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดหาวิธีที่จะฟื้นฟูจริยธรรมในด้านต่างๆ และบางกิจกรรมนักเรียนอาจเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด ทำให้เป็นคนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกในทางที่ดีงาม

2. กิจกรรมว่าด้วยการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังนักเรียนให้ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงาม คู่ขนานกับการแสดงออกอันมีมารยาทอันดีงามและถูกต้องตามกาลเทศะ มีความรู้ความเข้าใจและซาบซึ้งในประเพณีไทย เห็นคุณค่าและมุ่งจะสืบทอดมรดกอันเป็นสมบัติของชาติสืบไป และปลูกฝังให้มีค่านิยมของไทยและนิยมไทย

3. กิจกรรมว่าด้วยศาสนา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้เข้าถึงหลักธรรมของศาสนา เข้าใจวิถีวิถีโลกทัศน์พระโคตรู้จักปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ และประกอบพิธีทางศาสนาต่างๆ ได้ศึกษาเล่าเรียนหลักธรรมจากพระสงฆ์

4. กิจกรรมว่าด้วยการส่งเสริมนันทนาการ กิจกรรมนันทนาการเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมทางอ้อม เพราะเป็นโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาได้พักผ่อนหย่อนใจ คลายความตึงเครียดจากการเรียน เกิดความสนุกสนานรื่นเริง ทำให้สุขภาพทางกายและทางจิตดีขึ้น ส่งเสริมให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในทางที่ดีที่ถูก และความสามัคคีในหมู่คณะ และเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาไปในตัวด้วย

5. กิจกรรมว่าด้วยการส่งเสริมวิชาการ เป็นกิจกรรมส่งเสริมวิชาการ โดยมีจริยธรรมเป็นแกนกลาง

แนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น ละออ กาญจนะวณิช (ม.ป.ป.: 110) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมทางศาสนาภายในโรงเรียนตามโอกาสเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา

2. ให้นักเรียนปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีระเบียบและสอดคล้องกับบรรยากาศทางศาสนาในกิจวัตรประจำวัน ตามที่แต่ละโรงเรียนจะจัดให้เหมาะสม เช่น สวดมนต์สัปดาห์ละครั้ง ฟังอภิปรายธรรม และพานักเรียนไปวัดบ้างตามโอกาส

3. จัดแข่งขันการตอบปัญหาที่นักเรียนต้องอ่านหนังสือที่โรงเรียนกำหนดไว้จึงจะตอบได้ เช่น หนังสือนิทานชาดก ประวัติพุทธสาวก เป็นต้น

4. ประกาศยกย่องนักเรียนที่ประพฤติดีให้ปรากฏในที่ประชุม

5. ให้คะแนนความประพฤติเป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมจริยศึกษาในโรงเรียน

นอกจากนี้ กองบรรณาธิการ ประชาศึกษา (2526: 8) ให้ได้ทัศนะว่า โรงเรียนมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังความคิด และนิสัยที่ดีให้กับนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนหลาย ๆ อย่าง จัดทุกเวลา ทุกโอกาส ได้แก่ ส่งเสริมการประกวดแข่งขัน การปฏิบัติของนักเรียนในเรื่องของความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน การทำงานกลุ่ม และมารยาท

ต่าง ๆ โดยการให้คะแนนหรือรางวัลเป็นเครื่องตอบแทน วิธีการเหล่านี้จะทำให้นักเรียนได้พบเห็น แต่สิ่งที่เป็นตัวอย่างสำหรับนำไปคิดแล้วตัดสินใจ นำไปปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งใจต่อไป

ในทำนองเดียวกัน สมพงษ์ จิตระดับ (2530: 177) ก็ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทางด้านจิตใจ นำใจศีลธรรม อาจแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. กิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ
2. กิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม
3. กิจกรรมชมรมอาสาพัฒนา
4. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี การอยู่ค่ายพักแรม

ส่วนแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมนั้น โรงเรียนอาจดำเนินการได้ดังนี้

- 1.พานักเรียนออกไปทำกิจกรรมนอกสถานที่ เช่น พาไปเวียนเทียน ชมวัด ฟังเทศน์ หรือนำศึกษาสถานที่สำคัญ เป็นต้น
2. การจัดกิจกรรมศาสนาในโรงเรียน เช่น เชิญวิทยากรมาบรรยายธรรมะจัดให้มีการทำบุญตักบาตรในโรงเรียน นิมนต์พระมาเทศน์ การหล่อเทียนพรรษา เป็นต้น
3. กิจกรรมที่ควรปฏิบัติสม่ำเสมอ ได้แก่ การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ การให้การอบรมศีลธรรม ตลอดจนการให้คำแนะนำที่ควรปฏิบัติ เป็นต้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2537: 23-27) กิจกรรมการส่งเสริมจริยศึกษาที่โรงเรียนจัดให้ นักเรียน ครู อาจารย์ และบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันปฏิบัติตามโอกาส สถานการณ์ เทศกาล วัฒนธรรมประเพณี มีดังนี้

1. กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ให้นักเรียนแสดงตนเป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ สำหรับนักเรียนที่นับถือศาสนาอื่นจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามประเพณีทางศาสนานั้น ๆ
2. กิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ ม.1 และ ม.4 และอบรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อรับขวัญนักเรียน เข้าใหม่ให้เกิดความอบอุ่นใจ รู้จักสภาพโรงเรียน การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน ฝึกความอดทน การอยู่ร่วมกันเป็นคณะ ความมีระเบียบ มีวินัย โดยโรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนเข้าค่ายในโรงเรียนหรือสถานที่อื่น ๆ ที่โรงเรียนเห็นว่ามีความเหมาะสม
3. กิจกรรมบรรพชาสามเณร บวชศีลจาริณีถวายเป็นพระราชกุศล เพื่อให้นักเรียน ครู อาจารย์ ถวายความจงรักภักดีปฏิบัติธรรมถวายเป็นพระราชกุศลและปฏิบัติธรรมพัฒนาจิตใจให้สงบสุข ในวันและโอกาสสำคัญ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา เทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน และปิดภาคเรียนฤดูร้อน
4. กิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือการฟังธรรมสมาธิ เพื่อให้ นักเรียน ครู อาจารย์ ยึดหลัก สิด สมาธิ ปัญญาในการประพฤติตน รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง มี

คุณธรรม จริยธรรม และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันสามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจถูกต้อง

5. กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีในโรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติ เพื่อให้นักเรียน ครู อาจารย์ ตระหนักและเห็นความสำคัญ ของวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชุมชนและประเทศชาติ และร่วมกันดำรงสืบต่อไป วันสำคัญที่โรงเรียนจัดกิจกรรม เช่น

- วันแม่ วันพ่อ
- วันไหว้ครู วันกตัญญู วันเกษียณอายุราชการครู อาจารย์
- วันเฉลิมพระชนมพรรษา
- วันนเรศวรมหาราช วันตากสินมหาราช วันมหาธีรราชเจ้า ฯลฯ
- วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ฯลฯ
- วันลอยกระทง วันปีใหม่ วันสงกรานต์ ฯลฯ

6. กิจกรรมการอบรม การประกวด การแข่งขันกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น จัดโอกาสให้นักเรียนแข่งขันตอบปัญหาธรรมประกวดสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ การสอนธรรมศึกษา การประกวด มารยาทไทย การประกวดป้ายนิเทศ เรียงความ คำขวัญในวันสำคัญทางศาสนา การอบรม และร่วมกิจกรรมกับยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย กุศลธรรมสตูยร ชุมนุมพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฯลฯ

7. กิจกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนทำความดี เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมดีเด่นด้าน วินัย ขยัน ซื่อสัตย์ อคออม รับผิดชอบ ปาเทัญประโยชน์ต่อส่วนรวม ฯลฯ โดยจัดให้มีการประกาศเกียรติคุณแก่นักเรียนที่ทำความดี ประกวนักเรียนดีเด่น จัดโอกาสให้นักเรียนร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น กิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยและทำบุญในโอกาสต่าง ๆ กิจกรรมค่ายอาสาพัฒนา กิจกรรมเรารักโรงเรียน เป็นต้น

8. กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และกิจกรรมคณบดี เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติตนในด้านความรับผิดชอบ มีวินัย รักหมุ่คณะ เสียสละ ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ความสามัคคีและทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และปาเทัญประโยชน์ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

9. กิจกรรมการฝึกมารยาทไทย มีการฝึกซ้อมและสร้างความตระหนักในคุณค่าของมารยาทไทย และนำไปประพฤติปฏิบัติจนเป็นลักษณะนิสัย

10. กิจกรรมการปลูกจิตสำนึกเพื่ออนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมให้นักเรียน ครู อาจารย์ ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อคุณภาพชีวิตของตนเองและส่วนรวม และมีจิตสำนึกที่จะร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

พรพิมล ตันติหิรัญภาค (2522: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร” กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 517 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสร้างสถานการณ์เร่งเร้าที่มีความหมายของผู้สอบ เพื่อสำรวจพฤติกรรมจริยธรรม 10 คุณลักษณะ คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวที ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัดและออมทรัพย์ ความยุติธรรมและอุตสาหะ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนอยู่ในสภาพน่าพอใจ 3 คุณลักษณะ คือ ความเสียสละ การประหยัดและออมทรัพย์ และความกตัญญูกตเวที

สุรพล นาควานิช (2521: 69-72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนกับเกณฑ์ที่คาดหวัง วิธีศึกษาผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้สำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน 10 ลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวที การรักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัดและออมทรัพย์ ความยุติธรรม และความอุตสาหะ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 680 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในระดับจริยธรรมชั้นปีที่ 3 และชั้นที่ 4 และแตกต่างจากเกณฑ์ที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าโดยส่วนรวมแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมทางจริยธรรมอยู่ในสภาพที่น่าพอใจ 4 คุณลักษณะ เรียงตามลำดับดังนี้ ความกตัญญูกตเวที ความเสียสละ การประหยัดและออมทรัพย์และความมีเหตุผล และอยู่ในสภาพที่ไม่น่าพอใจ 6 คุณลักษณะ เรียงตามลำดับดังนี้ การรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอุตสาหะและความยุติธรรม

ชฎาพร พันธ์ชัย (2524: 73-74) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาค่านิยมด้านการรักความอิสระ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย การเคารพอาวุโส การถือพรตถือพวก การตรงต่อเวลา การประหยัดมัธยัสถ์ การนิยมไทย การบำเพ็ญประโยชน์ และการพึ่งตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จากโรงเรียนรัฐบาล 4 โรงเรียน จำนวน 800 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีค่านิยมทางสังคมด้านต่างๆ ทั้ง 10 ประการดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะว่าโรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่ให้โอกาสแก่นักเรียนได้

พัฒนาค่านิยมทางสังคม เช่นการจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ

บุปผา นวลตะออบ (2526: 142-143) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทครูสังคมศึกษาในการพัฒนาจริยธรรม” เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาจริยธรรมตามหลักสูตรสังคมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นโดยการสอนในห้องเรียน และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนปะทะสัมพันธ์กับนักเรียนนอกเวลาสอน และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนในเครือศาสนาต่างๆ ประเภทละ 15 โรงเรียน รวมทั้งหมด 45 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนทั้ง 3 ประเภท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาจริยธรรมในการสอนในวิชาจริยธรรมโดยตรง และสามารถสอนสอดแทรกกับวิชากลุ่มอื่นในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาที่มีความสัมพันธ์ด้านจริยธรรมได้ นอกจากนี้ครูสังคมในโรงเรียนทั้ง 3 ประเภทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาจริยธรรม โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนปะทะสัมพันธ์กับนักเรียนนอกเวลาสอนว่ามีบทบาทในเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้ คือ การวางแผน และการดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับนักเรียนให้โอกาสนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับชุมนุมสังคมศึกษา ชุมนุมพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย การจัดป้ายนิเทศ นิทรรศการแสดงพิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ หรือวันสำคัญทางศาสนา และการจัดประกวดความสะอาดของห้องเรียน การประเมินผลกิจกรรมโดยเน้นความสำคัญของการนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน ทศนคติความเชื่อและศรัทธา การใช้แบบทดสอบวัดผลกิจกรรมเมื่อจบภาคเรียน การมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาส่วนตัวของนักเรียนเป็นรายบุคคล

สวัสดิ์ นิเทศวรวิทย์ (2526: 82-89) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี จากการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยเกี่ยวกับประเภทของกิจกรรม พบว่าโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากจัดกิจกรรมทุกประเภทตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมที่จัดมากที่สุดคือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี และผู้บำเพ็ญประโยชน์ รองลงมา เป็นกิจกรรมศาสนา ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุด คือกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้สินค้าไทย

วรทัศน์ บุญโคตร (2527: 116-118) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่าประเภทกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัด คือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี และผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนมีนโยบายที่จะส่งเสริมมากที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเป็นผู้มี

ระเบียบวินัย ส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีในทุกๆด้าน มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบ และรู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ

สมฤต ถาวรกิจ (2527: ง-ฉ) ได้วิจัยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผลการวิจัยพบว่า

1. ประเภทกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดในปีการศึกษา 2527 มีทั้งหมด 10 ประเภท พบว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมมากทั้งหมด 9 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมการปกครองและการประชุมอบรม กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมศาสนาและสังคมสงเคราะห์ กิจกรรมสังคม ศิลปะและวัฒนธรรม กิจกรรมนาฏศิลป์ ดนตรีและการรื่นเริง กิจกรรมกีฬา และนันทนาการ กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และงานอดิเรก กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อย ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมและการใช้สินค้าไทย

2. วิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนวางแผนโดยการจัดทำโครงการและแผนปฏิบัติงาน มีผู้บริหารและครูประชุมปรึกษาร่วมกัน ซึ่งเป็นทั้งผู้วางแผนและกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม อย่างมีหลักเกณฑ์และสำนึกถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเสมอ โรงเรียนกำหนดขั้นตอนการจัดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ส่วนวัน เวลา และสถานที่ ครูและผู้บริหารเป็นผู้กำหนด และถือปฏิบัติตามความเหมาะสม อีกทั้งได้รับความช่วยเหลือด้าน การเงิน วัสดุ อุปกรณ์ จากผู้ปกครอง มูลนิธิและหน่วยงานอื่น จัดตั้งคณะกรรมการ ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ควบคุม ประกอบ ด้วยครูที่จัดกิจกรรมนั้นๆ และรายงานผลเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม โรงเรียนจัดการประสานงานแต่ได้รับไม่คิพอ มีการสนับสนุนครูในเรื่องต่าง ๆ ผู้ที่จัดกิจกรรม และ/หรือผู้ร่วมกิจกรรมเป็นผู้ประเมินผลโดยวิธีการสังเกตและดูจากผลงานการจัดกิจกรรม โดยเน้นคุณค่าหรือผลที่ได้รับ

ระพีณ ชูชื่น (2532: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 123 รูป ในด้านการสั่งสอนอบรม การสนับสนุนกิจกรรม การให้คำแนะนำปรึกษา และการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการสั่งสอนอบรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาพระสงฆ์ส่วนมากให้การสั่งสอนอบรมแก่นักเรียนมากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยเข้ามาเป็นครูสอนจริยศึกษาประจำในโรงเรียน เนื้อหาที่พระสงฆ์สั่งสอนอบรมมากที่สุด ได้แก่เรื่อง ความเมตตากรุณา รองลงมาคือ เรื่องความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความเสียสละ ส่วนการสั่งสอนอบรมภายนอกสถานศึกษานั้น พระสงฆ์ให้การสั่งสอนอบรมแก่นักเรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และเนื้อหาที่พระสงฆ์ให้การอบรมสั่งสอนมากที่สุดคือ เรื่องการไม่ประทุษร้ายต่อชีวิต และร่างกายของบุคคลและ

สัตว์ และเรื่องความเมตตากรุณา รองลงมาคือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ ในด้านการสนับสนุน เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา พระสงฆ์ส่วนมากได้ร่วมกิจกรรมวันวิสาขบูชา รองลงมาได้แก่วันอาสาฬหบูชา โดยพระสงฆ์เป็นผู้ให้ความร่วมมือแก่คณะครูอาจารย์ผู้จัด ส่วนในด้านการสนับสนุนกิจกรรมภายนอกสถานศึกษา กิจกรรมที่พระสงฆ์ส่วนมากจัดคือ โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ในด้านการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาด้านจริยธรรม พระสงฆ์ส่วนมากให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องความกตัญญูกตเวที รองลงมาคือ เรื่องความเมตตากรุณา ในด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กิจกรรมที่พระสงฆ์ส่วนมากปฏิบัติคือ การชักชวนฆราวาสให้เข้าร่วม และพิธีพุทธมาฆะ วิธีการที่ใช้คือ การบอกกล่าวแก่สมาชิกที่วัด

ที่พิมพ์พร สุภาพ (2534: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความเมตตากรุณา ในการวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการจัดกิจกรรม 2 ประเภท ซึ่งแต่ละกิจกรรมก่อให้เกิด คุณลักษณะทางจริยธรรม ดังนี้ กิจกรรมบังคับ ก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา สำหรับกิจกรรมเสนอแนะ ก่อให้เกิดคุณลักษณะทางจริยธรรมดังนี้ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพก่อให้เกิดความรับผิดชอบ ความอดสาหะ ขยันหมั่นเพียร และความใฝ่รู้ กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ ความอดสาหะขยันหมั่นเพียร และความใฝ่รู้ กิจกรรมส่งเสริมการสหกรณ์ก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สุจริต และความเสียสละ กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ก่อให้เกิด ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และความใฝ่รู้ กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลป วัฒนธรรม ก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้มีวิถฒนธรรมและความกล้าทางจริยธรรม กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย ก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ ความใฝ่รู้และความมีเหตุผล กิจกรรมการใช้ห้องสมุดก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ ความใฝ่รู้ และความมีระเบียบวินัย กิจกรรมนันทนาการก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ ความใฝ่รู้ และความมีระเบียบวินัย กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร ก่อให้เกิดความรับผิดชอบ ความใฝ่รู้ และความมีระเบียบวินัย กิจกรรมกีฬา ก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ การรู้รักสามัคคี และความมีระเบียบวินัย กิจกรรมทัศนศึกษา ก่อให้เกิด ความใฝ่รู้ ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ ความใฝ่รู้ และความมีเหตุผล และกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดน ก่อให้เกิดความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมส่วนใหญ่ที่เกิดจากกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความใฝ่รู้

งานวิจัยต่างประเทศ

เจมส์ ไมเคิล ฮิลตัน (James Michael Hilton, 1978 : 3375-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง

“ The Relationship between the Level of Moral Judgement of High School Students and Their Levels of Interpersonal Trust, Socioeconomic Status, and Intelligence” โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการตัดสินใจทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับระดับความเชื่อใจระหว่างบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสติปัญญาต่างกัน ตัวอย่างประชากรคือนักเรียนเกรด 11 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เคนเวอร์จำนวน 195 คน โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนตัว ประชากรซึ่งประกอบด้วย ชื่อ ที่อยู่ อาชีพ รายได้ การศึกษาของบิดามารดา หรือผู้ปกครองแล้วนำมาคิดคะแนนเป็นสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง ใช้ข้อมูลจากระเบียบสะสมมาวัดคะแนนของระดับสติปัญญาของนักเรียนแต่ละคน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร คือ การตัดสินใจทางจริยธรรม และตัวแปรอิสระที่สามารถทำนายผลในการตัดสินใจทางจริยธรรมได้ดีที่สุด ผลการวิจัยพบว่า

1. มีความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทางจริยธรรม และระดับสติปัญญา
2. มีสหสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทางจริยธรรมกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
3. ตัวแปรอิสระทั้ง 2 คือ ระดับสติปัญญาและสถานภาพทางเศรษฐกิจและ

สังคมสามารถทำนายตัวแปรตาม คือการตัดสินใจทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

4. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างระดับการตัดสินใจทางจริยธรรมกับระดับความเชื่อใจระหว่างบุคคล

5. มีสหสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างระดับสติปัญญา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และระหว่างระดับสติปัญญากับความเชื่อใจระหว่างบุคคล

คริสเตียน ลิน เลวิส(Christine Lynne Lewis, 1982: 5088-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “The Relationship of Moral Development and Cognitive Development within Gifted Students Examined in the Light of the Variables of Sex Socioeconomic Status and Age” โดยศึกษาความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางจริยธรรมและสติปัญญาของนักเรียนปัญญาเลิศ และนักเรียนที่มีสติปัญญาปานกลาง ซึ่งแตกต่างกันในเรื่องของเพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนที่มีสติปัญญาเลิศกับนักเรียนที่มีสติปัญญาปานกลาง เครื่องมือใช้การให้คะแนน “P” จาก Defining Issues Test ส่วนคะแนนที่ให้เพื่อวัดพัฒนาการทางสติปัญญาใช้ของเพียเจท์ (Inventory of Piaget’s Developmental Tasks) และใช้ Home Index เพื่อวัดสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียน 120 คน เป็นชาย 60 คน และหญิง 60 คน ซึ่งมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาแถบชานเมืองและชนบท จากเกรด 10, 11, และ 12 การวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์แบบค่าแปรปรวน 3 ทาง (3-way analysis of variance)

โดยใช้วิเคราะห์พัฒนาการทางจริยธรรม พัฒนาการทางสติปัญญา และสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลที่ได้ปรากฏว่าพัฒนาการทางจริยธรรมระหว่างนักเรียนที่สติปัญญาเลิศกับนักเรียนสติปัญญาปานกลาง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งพัฒนาการทางด้านสติปัญญาด้วย ส่วนในด้านความสัมพันธ์ได้พบ ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างพัฒนาการทางสติปัญญา และจริยธรรม และระหว่างพัฒนาการทางสติปัญญากับสถานภาพทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ พบว่า มีการศึกษาทางด้านจริยธรรมมาก และเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจในเรื่องความคิดเห็น ค่านิยม พฤติกรรมทางจริยธรรม รวมทั้งศึกษาถึงการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรม ส่วนงานวิจัยของต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม โดยศึกษาตัวแปรเรื่อง เพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคมอายุ ซึ่งจากงานวิจัยดังกล่าวพบว่า ในการศึกษาด้านจริยธรรมกิจกรรมเป็นตัวแปรหนึ่งที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณลักษณะทางจริยธรรมต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งจากงานวิจัยที่กล่าวมานี้ว่ามีประโยชน์สำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก เนื่องจากทราบว่าพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมนั้นส่วนหนึ่งต้องเกิดจากการเรียนรู้ การปฏิบัติจริงโดยการเผชิญหน้ากับสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น และสร้างสมเป็นประสบการณ์อันมีผลต่อพฤติกรรม ซึ่งกิจกรรมก่อให้เกิดประสบการณ์นั้นๆ แต่ยังไม่ผู้ใดทำการวิจัย การปฏิบัติตนทางจริยธรรม โดยศึกษาในด้านของการมีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมทางจริยธรรม การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ให้ทราบถึง การปฏิบัติตนทางจริยธรรม จำแนกตามประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนทางจริยธรรมของนักเรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการวิจัยในเรื่องนี้ สามารถนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตนทางจริยธรรมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย